

BOEM@

LIVE LITERATURE
august 2011 (Anul III) Nr. 8 (30)

BOEMA

Live Literature

August 2011 (Anul III) Nr. 8 (30) - 36 pagini

ISSN 2066-0154

Apare sub egida ASPRA

Asociația Scriitorilor pentru Promovarea Realizărilor Artistice

Editor: S.C. InfoRapArt Galați - Editura InfoRapArt

8 / 2011

COLEGIUL DE REDACȚIE

Director: Petre Rău
Redactor-șef online: Mihail Gălățanu
Redactor șef adjunct: Victor Cilincă
Secretar de redacție: Antoaneta Dobreanu
Redactori: Saint-Simon Ajarescu, Dimitrie Lupu, A. G. Secară, Cristina Roșu, Ionuț Iancu, Constantin Vizonie, Violeta Ionescu, Cristina Dobreanu
Grafică: Elena-Liliana Fluture
Tehnoredactare: Daniela Neculai
Colaboratori:
Maria Timuc - București
Luca Cipolla - Milano
Melania Cuc - Bistrița
Tănase Carașca - Tulcea

DIN CUPRINS

Poezie: Grigore Grigore (p.5), Ion Tutunea - Hercinicul (p.6), Maria Ieva (p.22), Liliana Petcu (p.28)

Proză: Maria Tirenescu - Ziua învățătoarei mele (p.9), Camelia Constantin - Dansul / Inițiatul (p.21)

Cronică de carte: Adrian Botez - Cartea vestind din trecut, despre viitor: "Amintiri din Samsara", de Dan Sandu (p.3), Cristian Petru Bălan - "Petale din cuvinte", de Gheorghe A. Stroia (p.17)

Eseu: Raluca Polodeanu - Zbor peste ape (p.11), Andreea Georgiana Semciuc - Galați, orașul dintre ape (p.14), Dan Ion Sanda - Pipăind dolarii (p.19), Adrian Botez - Ochiul Sfînxului, partea a 2-a (p.23)

Note de lectură: Elena M. Cîmpan - Via Melania Cuc (p.7), Melania Cuc - Taina de dincolo de cuvinte (p.8)

Meridiane: Luca Cipolla - Italia (p.12)

Istorie: Ana Maria Cheșcu - Gulagul românesc între anii 1949-1964. Scurtă radiografie, partea a 2-a (p.29)

Grafică:

Coperta I: Octavio Campo - *Amstat de Don Quijote*
Coperta a III-a: Festivalul Național al Cărții "Axis Libri", Galați, 1-5 iunie 2011

Recital de poezie - Mihail Gălățanu
Lansare de carte - Paul Sân-Petru

Coperta a IV-a: Pablo Picasso / *Les demoiselles d'Avignon*
Interior: Elena-Liliana Fluture

Revista literară BOEMA o puteți citi și pe site-ul
www.boema.inforapart.ro

actualizat permanent de: InfoRapArt

Email: boema@inforapart.ro,
petrerau@yahoo.com

Telefon: **0726 337376, 0336 800313**

ADRESA REDACȚIEI: Str. Al. I. Cuza, Nr. 45bis,
Bloc Cristal, Sc. 2, Et. 3, Ap. 4, Galați, 800010

Abonamente: boema@inforapart.ro, tel: **0726 337376**

În numele libertății absolute de exprimare, autorii răspund în mod direct de conținutul materialelor publicate.

Literatură și Artă

www.boema.inforapart.ro

Adrian BOTEZ

**Cartea vestind din trecut, despre viitor:
"Amintiri din Samsara", de Dan Sandu¹**

Apărută la Editura Ateneul Scriitorilor, Bacău, în 2011, cartea lui **Dan Sandu**, „**Amintiri din Samsara**” (cu o întâmpinare prefațatoare uluit-strategic așteptătoare, a lui Calistrat Costin) stârnește, ca mai toate cărțile sale, probleme și, deci, exerciții de inteligență, de conștiință - și problematizări deosebit de grave. Motto-ul, extras din **Oana Orlea²** (cea care „**a învățat meseria de deținută**”! - cf. Ioan Căndea, **Mântuirea prin suferință**, Alba Iulia, 2009), este sugestiv, în acest sens: „**Mă îngrozește uitarea colectivă. A ține minte nu înseamnă a te da cu capul de pereți în fiecare dimineață. A ține minte înseamnă a-ți trăi viața firesc, fără a pierde vreo fărâșă din marile și micile bucurii pe care ți le oferă ea, dar și a ști, în sinea ta, că știi și a transmite mai departe. A poseda trecutul e o formă de bogăție care ne împiedică să pierdem sau să ne stricăm viitorul**”. Capcană: viitorul vine, legic, peste puterile noastre de a întrerupe comunicarea temporalității. Viitorul osmozează, treptat, cu trecutul, peste capetele noastre - prin legea cosmică a **Samsarei** indice.

Numai un ignorant și un om lipsit complet de spirit de observație, nu-și dă seama că volumul „**Amintiri din Samsara**” se aseamănă, într-un anume sens, cu... „**Amintiri despre viitor**”, al lui Erik von Däneken. Acolo se vorbea despre civilizații terestre (cu obârșia în extraterestricitate, probabil...), aparent, dispărute - dar cu elemente reiterate, parțial, în civilizația așa-zis „modern-contemporană”. Aici, în cartea lui **Dan Sandu**, se semnalează, cu o subtilitate amară, elemente reiterate (ba, chiar hiperbolizate!), în prezentul „contemporan”, ale unei „civilizații” pe care doar fraierii o mai consideră ca fiind „definitiv revolută”...

...Definiția pentru **Samsara** sau **samsāra**: „**ciclul de reîncarnări sau renașteri din hinduism, budism, jainism, sikhism și alte religii înrudite cu acestea. Termenul de „samsara” este strâns legat de noțiunile de „avidya” și „karma**”. **Samsara** desemnează circuitul existenței în lume pe baza formulei **naștere-moarte-renaștere**. **Potrivit faptelor din viața anterioară, omul se reîncarnează, urmând ca și după această viață să urmeze o altă**” - cf. Mircea Eliade, **Alchimie asiatică (Alchimia chineză și indiană, Cosmologie și alchimie babiloniană)**, Humanitas, 1991.

...Începutul volumului (volum de 86 pagini, cu 75 de poeme) conține versuri original-pregătitoare, pentru o parte a doua, care dă impresia de postmodernism, de citare din presa antedecembristă...

De fapt, sunt mesaje de avertisment, pentru nu doar o societate românească, în care toate o iau razna, spre paleoliticul inferior al istoriei... - ...ci, mai ales, pentru o lume terestră contemporană, care se întoarce tot mai indiferentă și iresponsabilă, să deschidă și să accepte noi temnițe, noi posibilități de

univers concentraționar, “la lumina zilei” - în spatele acestor “realizări” fiind forțe uluitoare de lucide și îmbinând fățărnicia cu o strategie cinico-sadica, distructiv-apocaliptică de Duh, inversând, cu voluptate infernală, toate preceptele creștine, primul și cel mai important fiind însuși conceptul de “**mântuire a omului**”, după care urmează cel de... “**facere a lumii**” (mereu, dracul proclamă “**Lumea Nouă**”! - a se vedea și porecla Americii/SUA): “**Din școlile elementare / din licee și / facultăți / trebuie înlăturați profesorii / de valoare / care se bucură de popularitate... / Locurile lor trebuie ocupate / de oameni numiți de noi, / având un nivel de pregătire slab / sau mediocru**” (**Mântuirea omului**, p. 40) - sau: “**Trebuie ca la facultăți / să ajungă cu prioritate / sau în mod exclusiv, / cei care nu sunt interesați / să se perfecționeze // la nivel înalt, / ci doar să obțină / o diplomă**” (cf. **Facerea lumii**, p. 43) - adică, **ATUNCI**, Petre Roman ori Samuel Bruckner-Silviu Brucan - iar azi, **EBELE** și “**anastasele**”, “**tălmăcenii**” și “**botișii**”, “**ialomițenii**” și “**tineii**” (toți având, în spate, pe “**baciul isăresc**”, pe **Cel cu Ochi de Sticlă!**). Da, noi, subsemnatul, dăm mărturie că ultimii ani, cei din “noul mileniu”, înseamnă desfășurarea, cu deplin succes (nici inițiatorii lui nu sperau la așa “hal” de succes... la conștiințe atât de obediente și handicapate / lipsite grav, de orice rest de morală!) - la toate nivelurile învățământului actual, a acțiunii “**Impostura națională și globalistă**”, a sclavagismului intelectual, prin extirparea sau marginalizarea brutală a valorilor autentice, și promovarea nulităților servile, perfect adaptate la a deveni gardienii și călăii, cinici și sadici, ai celor pe care-i înlocuiesc, întru trimful nonvalorii naționale și mondiale! **Non / Anti-Axiologia Rediviva!** - ... “**curat întru samsara**”!

...Pentru ca, dincolo de școală, să se obțină lipsa totală de profesionalism, care înlesnește și întreține, perfect, șantajul și corupția și haosul social-moral, întru Gloria... **PĂPUȘARILOR** (României și Lumii: să ne detașăm, încât să privim către “competența distructivă” a lui... Jeffrey Franks sau “inteligența” și moralitatea unor lideri mondiali, precum Clinton, Bush, Berlusconi, Sarkozy sau... D.T.K.-ul FMI-ului! - ...și a atâtor altora, ieșiți “din aceeași fabrică” de obrăznicie și agresivitate impostural-infernală!

...Întru triumful hărțuirii, supravegherii draconice și, în cele din urmă, al arestării Duhului (din cărți, din biserici / religie - “**ecumenismul**” masonic fiind principala cale de năuceală spirituală terestră!, din mass media etc. - până la “**mântuirea**” prin mancurtizare și îndobitocire perfectă): “**E necesar să fie puse/sub observație ipografiile / bisericesti, / arhivele, / conținutul predicilor, / cântecelor, / al educației religioase, / dar și cel al ceremoniilor / de înmormântare...**” (cf. **Ochiul Lui Dumnezeu**, p. 38). Și, evident, nu sunt sub supraveghere continuă doar “**predicile bisericesti**”, ci sunt urmărite, cu înverșunare necruțătoare, și **cursurile-“predici”**, de la catedrele de orice specialitate, din licee și universități... Orice instituție are camere de supraveghere, iar distrugerea intimității, a nevoilor libertății Duhului s-au dovedit (prin **Big Brother**-

(continuare în pag. 4)

ul mondialist) cumplete hiperbole: ceea ce, în comunismul stalinist, era doar testare a **Estului European** - prin globalism - devine "**Poliția Terrei**"! Comunismostalinismul a existat, în secolul XX, ca experiment local, **REUȘIT** (prin martirizarea, exterminarea, "frângerea cerbiciei", în lagărele și temnițele României Crucificate), pentru ca în veacul XXI, "mengelii" omenirii să aibă curajul de a ieși...întru aplicarea terestră a celor învățate, testate și "reuite", în special în "**poligonul românesc**".

...Firește, zona spirituală cel mai greu de învins este aceea religioasă (a se vedea, în zilele noastre, "experimental lui Moise din Buzău, cu "scoaterea icoanelor din mediul public") – de aceea, și conținutul agresiv mai mare, în ce-i privește pe "activiștii" de serviciu (dar saurienii, bolnavi de agramatism, ai politiciii stalinist-globaliste, "miros" faptul că lupta este nu izolată, ci...cu "**gemenii Duhului** - "**cultura**" provenind din placenta "**cultului**"!): "**Din lipsa muncii culturale / asociații religioase, mai ales Oastea / Domnului, care sub influența religiei / atrăgea masele largi ale țărănimii / muncitoare pe calea bisericii / și abonamentele erau tot religioase...**" (cf. **Cultul liber**, p. 39). A se observa că sintagma "**abonamente religioase**" nu caracterizează limbajul stalinist (pseudo-revolut...), ci cel al **globalismului ecumenist**, unde, spre pildă, la **bisericile scientologice și umaniste**, se intră pe bază de... **abonament!!!**

...De la înălțimea "**Porții Raiului**" ("**Sus la poarta Raiului**" - metafora incipitului de volum, însemnând perspectiva normalității sacrale, de dincolo de "**tusea muscălească**" - cf. **Taximetrie**, p.7 - "**taxiul**" fiind "vehicolul provizoriu" poetic, precum "**Iuntrea lui Charon**" - pentru dobândirea **PERSPECTIVEI ASUPRA ISTORIEI UMANITĂȚII!**), precum și a "**plămânilor**", sufocați de istorie și de interdicțiile adevărului istoric - se "**scuipă adevăruri**" ("**alte versuri negre și parșive / își trimit plămâni / la plimbare / scuipă adevăruri**"). Pe lângă și complementar cu cele care țin de asfixia "dăscăliei" oneste, terorizarea și desființarea Misiunii de Ravvi ("**...la anu' poate vreo cruce / servind drept material didactic**" - **Angusta, Sfântă Tristețe**, p. 9 - "**angusta**" sugerând, dublu: și "**angusta**", Imperiala și Demiurgica Misiune a Învățătorului Hristic - dar, pe cealaltă față a simbolului, fiind înscrisă "**mangusta**", cea care ucide Șarpele Înțelepciunii: "**Să fiți înțelepți precum șerpilor și blânzi precum porumbeii**", se adresează Hristos, către Sfinții Apostoli, trimiși întru Misiune!) – se produce catastrofa continuității generațiilor, cu automatisme fie tiranice, fie înregimentat-iresponsabile: "**Recrutarea elevilor se va face / prin grija organizațiilor de partid / syndicate și a conducerilor de întreprinderi, instituții...**" – ieri, pentru a striga: "**Stalin și poporul rus libertate / ne-au adus...**", azi, pentru a slăvi Unicul Partid, dimpreună și în frunte cu, neînvinși... Cărmaciul său "traian" (a cărui "**gândire transcende Galaxia**"... - declară țuțerul Traian Ungureanu...: "**are mama trei căței, / cine-i pupă-n cur pe ei?**" – cf.

Chirilice, p. 20).

...Și, pentru a liniști spiritele neliniștite ori cârtitoare, vom zice că, și stalinismul dejist (și, parțial, ceaușist), și americanismul globalist, au "glorioase realizări": "**glorioasa Armată Roșie / după lupte eroice, a eliberat / Câmplungul**" (că-i trebuia!, ca și bazele americane de azi, că-s de la Deveselu ori de la M. Kogălniceanu, ce importanță mai are?!), sau: "**nu poți fi comunist** (n.n.: azi, globalist!) / **adevărat / nu poți îndeplini sarcini bune / de răspundere / - fără a învăța** (n.n.: azi, după manualele alternative, care-ți distrug discernământul și identitatea multimilenară!) / **-fără a studia** (n.n.: ieri, cât de intangibilă era Armata Sovietică, binecuvântată de "Țarii Kremlinului" - azi, cât de deștept și invincibil e americanul, binecuvântat să crape, din ordinul Casei Albe și a...petroliștilor și negustorilor de armament!)... - cf. **Tov (1)**, p. 10.

...Și, pentru că nu e nicio diferență esențială, între o ocupație și... următoarea, poporul român, după ce și-a rupt palmele ovaționând tot ce i-a stat în fața ochilor, adoarme, ostenit de atâta... paradă! ... - uitând că ar mai fi **o a treia soluție**: să-și construiască și rezolve **SINGUR** destinul, nici după indicații de la Kremlin, nici de la Casa Albă, ci din...minte și bunul-simț și din geniul lui...tustrele anesteziate, azi: "**Nu-i nevoie de educație / ne-am săturat de știință / dar ne trebuie docilitatea... / ...Este nevoie de șefi și / de sclavi...**" (cf. **Lumina vine de la Răsărit**, p. 83).

...Și asta, **TOTDEAUNA!**

...În definitiv, lumea, de ieri sau de azi, nu-i nici bună, nici rea (la modul absolut și incomentabil): este..."istorie"! Atât! Dar, spune Blaga, românul a tot sabotat-o (pe "doamna" asta Istorie), pentru că nu i-a plăcut duhoarea ei...Va mai reuși, oare - din nou și din nou?! Sau ar trebui, poate, ca "**mămăliga să explodeze**", și să devenim, în mic, ceea ce China este în mare: **o existență terestră nu doar remarcabilă (deci, bună de furat și de sclavaj... "modern"!)**, ci și respectabilă, dacă nu chiar **temută...?!**

...Tot istoria, ca fiind "**urmele pașilor Lui Dumnezeu pe Pământ**", își va spune ultimul cuvânt, și în ce privește România, și în ce privește avertismentele, extrem de grave și inteligent încifrate, ale lui **Dan Sandu**... Un lucru rămâne, însă, cert: dacă, din nou, scriitorii de o remarcabilă inteligență și rafinată intuiție, precum este și **Dan Sandu** - simt nevoia, din nou, iar și iar, să încifreze (ca pe vremurile considerate, naiv, ca... "**definitiv revoluate**"!), pentru a nu le fi azvârlite cărțile în cel mai groaznic coș "cenzurativ" ("coșul" imperturbabil al **UITĂRII / IGNORĂRII DEPLINE**, conforme cu... "**political correctness**"!... și, azi, știm, din "cazul Eminescu", "cazul Blaga", "cazul Radu Gyr", "cazul Dan Botta" etc. etc. - cât de îngrozitor de eficiente sunt aceste metode ale "**asasinatului în viață**"!) – înseamnă că aburii infernali ai tiraniei deja ne-au cuprins și lucrează (cum altfel decât îndârjit-distructiv!), asupra ființei și fibrei personalității noastre! "**Deșteaptă-te, omule!**" - ... sau, dacă istoria

(continuare în pag. 34)

Grigore GRIGORE

Strigă la mine tăcerea să tac

Strigă la mine tăcerea să tac
din colțul de foc al speranțelor ei
„nu-mi spune mie ce vrei, ce nu vrei,
eu vreau cu tine acum să mă-mpac”.
strigă la mine iubirea să plâng
să vadă o lacrimă de-a mea într-a ei
„nu-mi mai vorbi niciodată de zei
pe oameni la piept îmi doresc să-i mai strâng”.
tu, de departe, din mine, te miri
ce singur mă simt și ce singurătate
găsești și-n colibe dar și în palate
și-aștepți ca din muntele meu de-amintiri
să-mi ții o cămașă în care să-nvăț
ce-i clipa de liniște și de răsfăț.

La un târg de mostre

La un târg de mostre cineva și-a
dus iubirea
cineva care nu fusese niciodată iubit
cei care o vedeau nu mai plecau
ceilalți puneau mâna pe umărul celui din față
și se lăudau „l-am atins pe cel care
a văzut iubirea”
tot pământul a fost acoperit cu brațe
care apăsau umărul celui din față
cu amintirea.

Picioarele au fost paturi de armă

Picioarele au fost paturi de armă
de câteva ori
li s-a cerut să fie paturi de armă
mâinile au fost arcuri și săgeți
de câteva ori
li s-a cerut să fie arcuri și săgeți
trupurile au fost pietre de moară
de câteva ori
li s-a cerut să fie pietre de moară
dar ochii au fost totdeauna, totdeauna
totdeauna munciți de culori și forme
aruncați și umpluți cu abisuri
și cu flori și cu ierburi
și cu lacrimi și buze
și cu picioare și cu mâini și cu trupuri.

Căderea culorilor – iată pericolul

Căderea culorilor – iată pericolul
ce ne amenință
locuitori ai generației mele
spectatori ai sângelui meu
zarurile n-au fost aruncate
cărțile care n-au fost arse
sau îngropate în închisori
vor fi citite de soare – soarele
înlocuind foarte bine ochiul uman.

Alte cuvinte n-am

Alte cuvinte n-am
cămașa, pantalonul, pantoful, creionul
și-o secundă în care poezia
îmi face semn că pot să trec
în spatele oglinzii în care
nu se pot privi decât visele
această secundă e flacăra rară
o rană pe care-o ud la rădăcină
pentru că îmi place cum se joacă
cu viața mea.

Eu sunt gândul

Eu sunt gândul
de care
nu pot
să mă
dezbrac
și visul
cu care
nu reușesc
să mă-mbrac.

Îngerul se teme de mine

Îngerul se teme de mine
c-o să fiu atât de rapid
încât în viteza mișcării
mele greșite
o să-l închid
e! Îngerul
și n-o să-nțeleg mai nimic
atâta timp cât instinctul
mă-mpiedică să-ntreb
unde-i prea-multul
cel mic?
privesc din oglindă
la mine
și-mi spun
„fă pasul
măcar cu ecoul dacă nu
cu glasul”

Ion TUTUNEA - HERCINICUL**Din geamătul cosmic...**

Iluziile își urlă spini la periferia gândurilor
impunătoare amurguri încețoșează vederea și îmi albesc
noapțile și cochetează cu Calea Lactee spoturi astrale
ninsse precum niște zâmbete cerești sporite de neliniști
fierbinți care-mi veghează continuitatea înveșmântată
în negrii plopi deltaici Colind prin miezuri de
înțelesuri unde se zvârcolesc salamandrin sentimente
rănite în spărturi de amintiri prin arhitecturile
trecerii Când ideile divinității îmi sunt parcă
multiplicate la xerox stăruitoare inscripționate într-o
încăpățănare care așteaptă să mă nască din geamătul
cosmic...

Ușor precum suspinul...

Mă simt ușor precum suspinul unei binecuvântări
care despică moartea chinuind-o sculptată-n lemn de
ulm de raza lunii și mă frige un dor de dimineată
înverzită chiar de mă simt pământ până la brâu
și-s deghizat din când în când în nufăr pe crucea
vremii răstignit flămând de stele tot agonizez pe
caldarâmul verbelor smintite sub brumă de iluzii
adânci devastatoare Mă strânge timpul – stranie brățară
cu miros de migdale robindu-mi singurătatea cearcănelor.

Prizonierul unui strigăt...

Din grinduri și din nuferi mă încercesc discret pumnal
Travestit într-un țipăt de pescăruș care își cere azilul
În văzduh ghemuit în zadarnice rugăciuni în ochi
Trăită Ești trecutul meu cel mai apropiat –
Prizonierul unui strigăt...

Suflet sălcii B.B.B

Meditație Suferință Compasiune Spaima prăbușirii
Uimire Speranță Măhnire Disperare așteptare
Moartea așteptării Ion Tutunea într-un peisaj
Crestat de tășuri hercinice unde concentrează
Pascal Godard și armăsarii sălbateci nord-dobrogeni
Strivesc frunzele hrănite din sufletul tău sălcii...
Bach – Brahms – Beethovenian...

Din străfundul

Din străfundul chinuit cusut pe chip îți dezmembrează
liniștea-n amiază făurindu-ți în templul trupului
amărăciune și o preschimbare-n febră care încet-încet
te devorează Vântul zbârlește ochiul apei unde se
caligrafiază alb de lebede întârziate pe coapsa unui
plaur înfrunzit Mi-e liniștea de țipete înfrântă
și simt cum agonii mă descârneză Fii binecuvântată
tu care mă privești cu ochii precum săbiile din străfundul
răni...

Simfonie în alb

Atenție pleoapele mele au tras cortina peste
scena dramatică de gânduri unde începe
tragicomedia hoinăreliei prin mine însumi
îmbuibatul de aștri aici la împreunări de ape tivite
de crepuscularul sângieru imperial care tulbură

Boema 8/2011

cerul dezvăluindu-mi lacrima măhnirii precum
o simțitoare lumină din lăuntrica sfâșietoare
când mi-au prins rugină amintirile
și aud cum încărunțesc plopii și le cade părul
preschimbați într-o simfonie în alb
de petale de trandafiri luchianieni...

Precum o primăvară a pescărușilor

preasfințite din fântâni izvorâte întrebările mele
infiltrate în sufletele voastre schilodite de
atâtea închipuite dorințe Când fiecare pășire a mea
pe înțepătoarele scufundătoarele drumuri înierbate
este o feciorelnică rană când luceafărul îmi
vâslește în sânge negăsindu-și ruptura din floarea
credinței să-mi ungă cu picături de rouă strânsă
din coliviile de miresme de crini răsturnându-mi-le
pe îngrijorarea unui grind de zâmbet hăituit de
multpreaîndelungată tăcere într-un extaz cu
princiare cuvinte înnobilat Mă întorc precum o
primăvară a pescărușilor de lună argintați care
bastarzii cerului fiind precum și cugetările mele
prin zvâcniri deasupra voastră ciugulesc universul...

Încremenite precum tristețea

Lumina ne măsoară împrejurul Făcliei ei ne
mușcă mărginindu-ne spunând: Până aici ați fost
amăgiți – fiarele zâmbetului vă
încătușează viscolii de mori de vânt ca dintr-o
scundă plăcere a muntelui de a pogori înspre vale
pe o sprânceană cascadată de val care anunță o
îndelungă tăcere precum o mireasmă de salvie
vagabondând dănțuitoare pe un țipăt spontan de
egretă
devenit în alte simțiri arborescent de atâtea nesăbuită
dorință Unde ochiul deznădăjduirii își aprinde
atottulburătoarele făclii în mintea-mi ruinată
precum o dimineată de nouri destrămată și pangărită
de plecarea ta unde se instalează nepăsarea iubita
mea încremenită precum tristețea unei troițe...

Autoportret

Acesta-s eu mitraliat de gânduri
țâșnit din scorburi movulii de zori
cu marginile cărnii dezmembrate-n ceruri
străfulgerat de dumnezeiești fiori...
chiar de mă vindeți eu tot christianic
vă voi zâmbi iertându-vă prostia
și vă voi obloji cu duhul bălții
din care îmi încep împărăția...
Pe fruntea-mi înțepată-n spini de vise
mai port un pinten de hercinic dor
de vagabond stelar-cosmic Ulise
crescut în așteptări sfâșietor
certat de valuri monstruos de singur
încoronat de lume drept nebun
iartă-mă mamă că îți uit numele
când mă sărută marea cu spumele
ca orice soare Doamne iar...apun...

(din "Elegii tulcene", vol. VI)

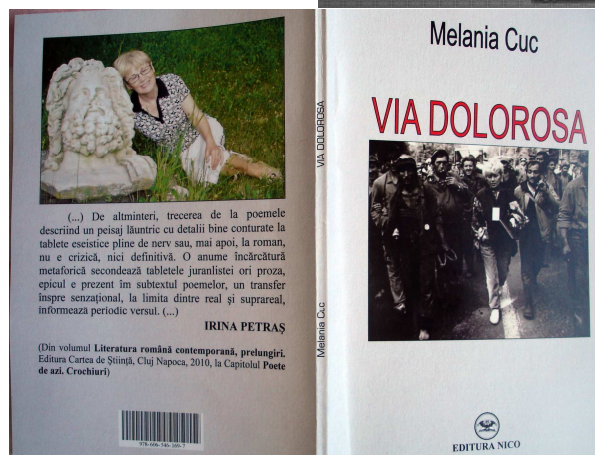
Elena M. CÎMPAN

Via Melania Cuc

Melania Cuc a scris și editat în ultimul an trei volume de versuri - „Autoportret”, Ed. Nico, „Lebăda pe asfalt”, Ed. Anamarol, și recentul „Via dolorosa”, Ed. Nico. Recordul înregistrat de scriitoare nu este doar unul cantitativ, ci și calitativ. Cele trei cărți au și linii comune – ca întindere, sunt poeme de-o pagină/dintr-o pagină, compozițional, dau libertate neîngrădită cuvintelor, cu flux de imagini ce lovesc, dar și mângâie, strategic, înregistrează o fugă permanentă de sine și îmbrăcarea unei mantii aspre care să adăpostească sufletul de zăpadă, dar și trasee diferite, asumate, ca oferte pe care cititorul să le probeze, în primul rând situându-se titlurile, ce anunță, compact, identitatea dorită a cărților, și apoi inspirația de moment ce dă înălțime creației, în care se produc atâtea expuneri de gânduri, toate supuse legii gravitației.

Oricât ar survola Melania Cuc aerul tare, periculos, riscant, al zborului de agrement literar, ea tot revine de fiecare dată cu picioarele pe pământ. Poemele ei sunt ca focuri de artificii, mai estompate sau mai spectaculoase, la ocazii mari sau mici, degrabă a se aprinde și a se stinge iar, atât cât ține spectacolul. Spectaculosul din textele Melaniei Cuc este unul la nivelul gândului care se retrage în colțuri diferite, deodată sau pe rând, care abandonează și reia o idee, care se petrece într-o fracțiune de secundă în cuptorul de coacere a poeziei, dar de cele mai multe ori, gândul coboară/ține în cuvinte și rămâne acolo cât îl ține puterile, în ordonarea concentrată de sintagme propuse. Dacă am încerca să înțelegem, nu ajungem nicăieri, destul că simțim fiorul liric, pe care Melania Cuc îl trimite dezinvolt, ca un violonist ce cântă ce vrea pe strunele lui: „Degeaba aș pune prețul cel mai bun / Pe felia asta de întâmplare ce ține / De turla bisericii și / De sfârșitul de limbă niciodată vorbită.” Pe fragmente, senzualitatea degajată din poezie e una bine dozată, cerebrală, cu puțin sarcasm: „Altă divă anonimă zace cu buzele sparte / În crăpătura din călcâiul țărâni”. „Sfârșitul de limbă” și „călcâiul țărâni” sunt culmi ale expresivității poetice, în maniera Melaniei Cuc, cu putere de-a vizualiza sentimente, stări, trăiri.

Ceea ce caracterizează din plin cartea Melaniei Cuc e abundența personificării, figură de stil preferată, de parcă poeta ar trăi într-o lume ce-i oferă în permanență trimitere la ființă: „gazonul e plin cu mingi de fotbal desfigurată”, „îngerii vând șofran”, „ceața ridică din umeri, ca o nevastă tânără și neștiutoare”, „plantele sunt tunse la zero”, „inima pulsează nesăbuită ca o slujnică”, „statuia e serioasă”, „ceasornicul scoate limba de aur la cetățeni”. Libertatea de-a da viață lucrurilor, de-a le însufleți, are și reversul, prin care ființa e redusă la tăcere și preia din atributele obiectelor: „Am promis că voi rugini ca o monedă de colecție, / Tăcută ca potcoava răstignită / Între punctele cardinale.”

Când scrie, Melania Cuc are în față un destinatar anume, un portret-robot al celui căruia i se adresează, cu bună-știință, cunoscându-i gusturile. Acest prototip al cititorului poate fi din sfera sentimentală, a legăturilor („la subsioara scrisorii pe care ți-o scriu”, „tu ai fost singurul bărbat care mă lăsa / să-i trag cizmele de vânatoare”), din cea ludică, a jocului („ca un puști care toarnă zahăr / în carburatorul unei limuzine”), sau a figurilor de ceară stabilite în timp („trec convoaie de nume celebre”).

Dimensiunile poeziei Melaniei Cuc nu sunt nici largi, prea strâmte, ele corespund întocmai modelului, fără să uite să surprindă de fiecare dată prin instantanee de limbaj poetic, bine croit, ajustat, gata să ofere plus de frumusețe, acel „ceva” aparte, individual și original. Imagini precum „Satul meu a urcat la cer”, „eu vând aparate de netezit inima” și „pe Câmpia libertății de opinie”, fac trimitere la o filozofie de viață expusă în câteva linii, sumar, ca niște capitole insuficient explorate, dar care tulbură materia poetică, neliniștesc prin prezența lor. Instantaneele, care par a fi de suprafață reprezintă în fapt dureri adânci, nebănuite, în lupta dintre bine și rău, dintre acceptare și renunțare („trag fermoarul ferestrelor de la casele vechi”, „și drumul se topește ca săpunul cel bun”), pentru că ce este altceva încă o Via Dolorosa dacă nu calea spre lumină, de data aceasta prin poezie.

Toate aceste cercuri concentrice, mai mult sau mai puțin mișcătoare, alunecoase, ca nisipurile, formează un univers rotund, compact, pe care poeta îl cunoaște și îl stăpânește și ni-l oferă alternativă, dacă nu chiar drept, de-a visa.

„Via Dolorosa” e o capodoperă în trei puncte: trecut - „Sunt unitatea de măsură a tuturor lucrurilor / În care am crezut”, prezent - „Stau la masă cu toate / Zilele mele de naștere” și viitor - „Nu da vina pe mine, prietene! / Eu sunt numai poetul pentru care / S-au certat zeii de odinioară”.

Melania CUC

Taina de dincolo de cuvinte

Veronica Știr, *Mugur de iarnă*, poeme
(Editura Karuna, Bistrița, 2010)

Poetă care a atins maturitatea creației, Veronica Știr scrie o metaforă filigranată folosind din abundență detaliile unei lumi deslușită de dincolo de ceață. Vraja poemului vine dintr-un spațiu care amintește de filosofia inimitabilă a firului de iarbă. Copilăria, un timp trecut prin filtrul intelectului, dar care nu își pierde nimic din savoarea perenității și universalității, copilăria pare a sta la baza sintagmelor cărții *Mugur de iarnă*. Și totuși, Veronica Știr nu face aici un simplu exercițiu de readucere în lumină a unor senzații definitorii a ceea ce este poetul în sine. Ea se suprapune, ca entitate, forței creației divine, și ceea ce rezultă de aici este poezia de calitate.

Într-un haos al facerii de literatură, cum este cel în care ne zbatem astăzi, când fiecare scriitor își încearcă pana și harul pe texte din ce în ce mai stranii, mai alambicate, Veronica Știr ne aduce o suită de poeme de o simplitate regală, verbe elegante care nu dețin leștul unor imagini înșelătoare.

Mama și chipul din icoană, pânzele de iarbă și...pânze de pământ și apă... detalii așezate în rama poeziei, iată numai un exemplu din căpătâiul de carte, un eșantion de cuvinte obișnuite, dar care, prin fixarea lor în vers, au devenit, la Veronica Știr, un fel de Rugăciune în care prezentul și trecutul, efemeritatea și veșnicia sunt două dimensiuni inseparabile ale întregului.

Scrisă cu forță nativă indubitabilă, dublată de știința și înțelegerea Cuvântului, **Mugur în iarnă** este una dintre cărțile rarissime în care balastul nu există, forma grosieră a poemului „la prima mână” nu se simte.

“...dau fila și citesc aceeași pagină / nu mai descifrez / literele / se întunecă” este o mostră de necăutare a rezolvării prin forță a problemelor umanității și ale individului, poeta rezumându-se doar la a lua act de desăvârșirea unui ritual cosmic, și supunându-se cu candoare, dar și majestuoasă relevanță, conștientă de asumarea vocației sale, supunându-se înscrisului implacabil, soartei. Această aplecare spre renunțare la lupta din războiul zilnic, nu este decât înțelepciunea prin care, autoarea reușește să se distanțeze de problemele care abundă, să privească de la o oarecare distanță detaliile trinității: Om-Timp-Spațiu.

Roua, ca lacrimă celestă, este o prezentă emoționantă în contextul unora dintre poeme. Nimic facil, nimic fragil sau nelalocul lui, doar sudoarea ierburilor și cea a pietrelor, a stelelor... esența atâtor entități care face împreună lumea poetului. Melcii, ca trăgători ai brazdei palpabilului printre sintagmele argintate de vise, melcii, broscii și chiar paianjenii, în poezia Veronicăi Știr sunt elemente de coagulare a unor imagini rurale de o simplitate divină în esență, dar care ne dau posibilitatea descoperirii unor spații,

pe care, cetățeni prin adopție, am pierdut-o ca și ireversibil.

O faună și o floră ca scoase dintr-un dicționar de mitologie, se regăsesc în paginile cărții. Totul este basm și curaj de interpretare a unui vis care încă nu a fost pus în amintire.

Veronica Știr simplifică experiența sa poetică la imagini clare și senzații aproape tactile. Își trăiește destinul poetic prin plonjarea curajoasă în miracolul întâmplării.

Nu doar lumea din iarbă și țărână este implicată în facerea cărții de față, accidentele lumii contemporane sunt prinse în liantul poemului: “*accident rutier / accident aviatic / accident feroviar / accident cerebral / din ce accident am ieșit...*”.

Și aici, întrebările Omului se lovesc de întrebările Poetului. Valențele sunt nenumărate în paginile de carte, iar arta prin care Veronica Știr reușește să reverbereze în inima și în mintea noastră, prin poeme, este o artă care îi aparține indubitabil.

“...pui de cloșcă / din ouăle transformatorului / cu gălbenuș magnetic”. Iată un fragment de poem pentru care, autoarea a trebuit să pună în două talere ale aceleași balanțe o lume de carne și alta pur și simplu tehnologizată. Două repere care am zice noi, nu ar avea loc în aceeași teacă de sabie. Și totuși, tocmai acest curajos paralelism, desprins direct din cotidian, face din relația poetică o expresie proaspătă.

Autoarea nu are inhibiții, nu se teme de alăturarea cuvintelor aparent nepotrivite, în aceeași sintagmă. Își cunoaște posibilitățile creative și exersează într-o simfonie complexă, convinsă fiind că totul se rotește în jurul axului ce unește cerul cu pământul.

“...credința, fluture, pe umărul tău drept”. Iată credința redusă la înțelepciunea de-a recunoaște că nu suntem monolitul care nu suferă nici o schimbare. Credința ca un fluture, efemer și în perpetuă metamorfoză, stă pe umărul drept, deasupra mâinii, zic eu, a drepte care scrie. Veronica Știr scrie din prezent dar și dintr-o memorie colectivă, scrie selectiv ca și cum ar lăsa mostre de jurnal al unor vremuri de facere și prefacere a individului, vremuri hibride.

Basmul și o seamă de instrumente de lucru însoțesc pe parcurs, odiseea cărții, o carte care se citește cel mai bine în grădină, întins pe iarbă, și... așteptându-l pe... Francois Victor, cum se destăinuiește Veronica, în unul dintre frumoasele sale poeme.

Lectura unei astfel de cărți este o bucurie, - un spațiu în care regăsești menajeria aventurilor din copilărie cu întrebările esențiale ale lumii mereu în prefacere.

Maria TIRENESCU

Ziua învățătoarei mele

Eram mică, dar știam că în 30 iunie sunt sărbătorite acele ființe sensibile și harnice, care își ofereau o parte din sufletul și energia lor pentru a-i învăța pe copii să scrie, să citească, să socotească, să gândească și să se poarte. Era *Ziua învățătorului*.

Îmi vin în minte întâmplări din veacul trecut, întâmplări care au legătură cu prima mea învățătoare, Maria Mihalca. Prima zi de școală a anului școlar 1956-1957. S-au schimbat uniforme. Îmi amintesc că aveam o rochiță pepit, încheiată la spate cu nasturi, cu guler alb detașabil și șorțuleț negru cu volănașe. Pentru ca toți părinții să știe cum este noua uniformă, directorul școlii a invitat câțiva elevi pe scenă. Doamna învățătoare m-a trimis și pe mine. Despre această întâmplare am povestit, în glumă, că m-a ajutat să fiu model, încă din prima zi de școală.

Îmi amintesc cu plăcere de primii ani de școală, de multe dintre activitățile pe care le organiza învățătoarea noastră. Îmi amintesc de lecțiile obișnuite, la care participam cu tot sufletul, de activitățile practice, de plimbările de la sfârșitul fiecărui an școlar, de modul în care aplană conflictele dintre elevi. Îmi mai amintesc de lecțiile deschise la matematică din clasa a doua, de educație fizică din clasa a treia, lecții la care au participat învățătorii din fostul raion Vișeu. Îmi mai amintesc de repetițiile la cor, la spectacolele la care participau formațiile clasei noastre. În clasa a treia, aveam corul clasei, cu solist.

Centenarului Unirii Principatelor Române a fost, pentru doamna învățătoare, ocazia de a ne învăța și pe noi, copii de maramureșeni, să cântăm și să jucăm Hora Unirii. Doamna învățătoare nu era numai o persoană foarte pricepută, cu mult tact, care reușea să stăpânească niște copii jucăuși, neastâmpărați și cu idei, era și un exemplu de gospodină și mamă iubitoare.

Într-o zi, m-a trimis mama să aduc lapte de la doamna învățătoare. Am văzut-o cum a muls vaca, cum a strecurat laptele și cum mi l-a turnat în sticlă. Mi-a arătat atunci și grădina de legume, și animalele pe care le avea în gospodărie.

În vacanța de vară, conduși de domnul Mihalca, cu cei șase copii ai familiei lor, am fost pe Arșița, dealul de la sudul orașului Vișeu de Sus, după cireșe amare. A fost o excursie plăcută, am avut bucuria de a vedea o livadă frumoasă și îngrijită, am adunat și cireșe mici, care nu ne-au plăcut la început, ne-am mirat de gardurile din crengi și drumul pe care rar trecea câte o căruță.

În lipsa unui profesor de specialitate, doamna învățătoare a acceptat să predea muzica la liceul din oraș, care avea în componență și clase de gimnaziu.

Eram în clasa a cincea. Îmi amintesc de lecția deschisă la muzică, în cadrul cercurilor pedagogice. Apoi, de corul elevilor claselor V-VII.

La spectacolul anual pentru părinți, doamna profesoară a organizat un grup vocal cu cinci elevi din clasa a șasea, în care m-a inclus și pe mine. Am cântat

Cântec de leagăn de Schubert, pe trei voci. Am fost foarte mult aplaudați. Nu știu cine a avut ideea să cântăm o strofă în limba germană, dar acest lucru a fost apreciat de țipțerii din oraș.

Când eram în clasa a șasea, corul condus de doamna Maria Mihalca era candidat la un loc fruntaș pe regiune. Îmi amintesc că am învățat atunci **Cuc, cuculeț** de Nelu Ionescu. Împreună cu o colegă din altă clasă, am cântat partea de solo. Ne completam foarte bine. Ea se auzea mai bine la sunetele joase, iar la cele înalte aveam eu mai multă putere. Chiar a fost foarte inspirată doamna profesoară, când a făcut această combinație. Știu că am fost foarte bucuroși. Corul nostru luase premiul al doilea, după corul liceului de muzică din Baia Mare.

Eram în clasa a șaptea. Mama îmi promisese un acordeon, dacă învăț să cânt la acel instrument. Aveam o experiență cu pianul pe care nu l-am primit, pentru că era mai urgentă construirea unei case proprii. Un acordeon era mai ieftin, mai ușor de purtat...

Am fost la câteva ore de acordeon, la doamna Mihalca. Aveam unele avantaje: știam teorie de la școală, știam câte ceva din studiul pianului, dar știam, în mare parte, cântecele de la difuzorul pe care îl auzeam aproape tot timpul liber în casa noastră.

La ce mi-a folosit faptul că am învățat să cânt la pian și acordeon? La îmbunătățirea memoriei auditive și la priceperea de a folosi în același timp cele două mâini în mod independent.

La serata pe care am organizat-o la absolvirea clasei a șaptea, doamna învățătoare, acum profesoara noastră de muzică, mi-a propus să cânt la acordeon. M-am codit puțin, dar doamna m-a încurajat. Apoi, am insistat să cânte și Adrian, colegul meu, fiul doamnei profesoare. A interpretat câteva cântece.

După ce gheața a fost spartă, am antrenat și alți colegi la microfon. Împreună cu Livia, și ea fiică de învățători, am cântat **Două viori** și **Prima poezie**, cântece la modă. Livia știa foarte bine să secondeze.

În vacanța de după reușita la admiterea în liceu, corul casei de cultură se pregătea pentru etapa pe regiune. Concursul avea loc la Satu-Mare. Doamna Mihalca îmi propune să cânt în cor, alături de mama și de multe cadre didactice.

De la Satu-Mare, corul s-a întors cu un premiul al II-lea. Din acea dată, doamna Mihalca a preluat rolul de dirijor al corului pe care, până atunci, fusese condus de Ion Furnică.

Am început clasa a opta. Corul liceului avea prima repetiție. În sala de clasă erau mai mult de 60 de elevi. Doamna profesoară deschide cartea cu partitura și, ajutată de acordeon, cântă o parte din corul țăranilor din opera **Cavaleria rustică** de Mascagni. Recunosc linia melodică auzită la difuzor.

În pauză cartea rămâne pe banca în care

(continuare în pag. 10)

stăteam eu. „De ce nu cântăm și partea asta?” întreb. „Puteți?” „Cred că da”. Încercăm. Se găsesc imediat câteva fete care pot lua acutele din recitativ.

Spectacolul școlii, concursul anual al formațiilor liceenilor... Chiar și acum mă întreb cum a îndrăznit doamna profesoară să aleagă acea partitură dificilă, dar sunt foarte bucuroasă că reușea să încante sala oriunde se prezenta cu noi. Era categorică și pretențioasă când era vorba de lucruri dificile și foarte bucuroasă când vedea că eforturile îi sunt răsplătite cu aplauze și premii.

În decembrie 1963, formațiile artistice ale casei de cultură participă la inaugurarea clubul muncitoresc din Borșa. Puteam eu să lipsesc? Am cântat în cor. Spectacolul avea loc seara, iar în cor erau mai mulți dintre profesorii mei.

În clasa a zecea, am învățat istoria muzicii. Orele erau mai bogate în audiii; unele lecții le țineam în laboratorul de fizică.

Urma să vorbim despre compozitorii români. Doamna profesoară îmi propune să scriu câteva cuvinte despre Ciprian Porumbescu. Pentru a mă ajuta, îmi dă notițele unei eleve din altă clasă. Eram în perioada tezelor și doamna nu voia să îmi deranjeze programul. Îmi spune că la biblioteca liceului este cartea **Cânta la Stupca o vioară**. În recreația mare am fugit la bibliotecă și am cerut cartea.

Ajunsă acasă, am citit în fugă ce scrisese colega mea. Nu mi-a plăcut. Așa că, am hotărât să citesc cartea. Teme scrise nu aveam, în timpul orelor eram atentă la lecția nouă... Aveam, e drept teză în acea săptămână, dar la matematică.

Am citit cartea în două zile. Am scris trei pagini, cum mi se spusese, dar am cerut permisiunea de a povesti episoadele care mi-au plăcut din carte. Și nu erau puține...

În clasa a unsprezecea nu mai aveam ore de muzică. Dar pe doamna învățătoare o întâlneam în școală. Cea mai mare dintre fiicele doamnei Mihalca era studentă la Limba română. Am aflat că și doamna Mihalca a reușit la facultate. Această veste ne-a bucurat foarte mult.

Eram studentă. În vacanță m-am dus cu mama la repetiție la corul casei de cultură. Voiam să fiu sigură că o revăd pe învățătoarea mea, dar și pe multe din învățătoarele din oraș. Corul se transformase în cor de femei, pentru că era greu să se găsească bărbați dispuși să participe la repetiții de două ori pe săptămână. Învățătoarele erau nu numai libere seara, dar era un loc foarte bun de întâlnire și o activitate plăcută. Să nu mai spun de premiile și aprecierile în urma participării la diferite evenimente.

Cred că învățătoarele, în ciuda trecerii anilor, nu se schimbă prea mult. Încărunțesc puțin, dar rămân la fel de vioaie, spirituale, cu un deosebit simț al umorului și la fel de dispuse să ajute pe oricine are nevoie. E drept că vorbesc mult, repede, fac și multă gălăgie, dar, la semnul dirijorului, se face liniște și repetiția decurge firesc.

Ultima mea întâlnire cu doamna profesoară a fost în 30 aprilie 1983, la primăria orașului Vișeu de

Sus, la căsătoria civilă a fratelui meu. La eveniment a participat tot personalul Școlii Ajutoare și multe cadre didactice din oraș. Doamna Maria Mihalca absolvise facultatea și predă limba română la școala la care tatăl meu fusese director, după plecarea de la casa de cultură. Era neschimbată: aceeași persoană zâmbitoare, comunicativă, energică.

După ce tinerii au fost declarați căsătoriți, conform obiceiului, toți cei prezenți cântă. M-am apropiat de doamna profesoară și am tras cu urechea.

„De când cânti tu alto?” mă întrebă. „De când călătoresc noaptea cu trenul și nu pot să le cer celor din compartiment să nu fumeze. Am și laringită cronică. Creta e vinovată.”

În 1994, doamna Maria Mihalca, deși era pensionată la limita de vârstă, predă muzică la Școala Nr. 7.

Sunt zile în care ne amintim de cei care ne-au fost modele, de cei cu care am vrut să semănăm. Sunt zile în care dorim să le spunem și celor care vin după noi cum am trăit, ce am învățat, cum am gândit.

Pe cei de la care am luat câte ceva din modul în care îi vedeam, pe care i-am avut ca exemple, îi purtăm în inimă. Nu pierdem nici un prilej să vorbim despre acei oameni deosebiți care ne-au marcat modul de a gândi și munci.

Printre modelele pe care am considerat că trebuie să le aleg nu e numai doamna Maria Mihalca, dar azi am considerat că e cel mai bun exemplu.

Faptul că nu numai eu sau colegii mei din școală, ci întreaga comunitate din orașul Vișeu de Sus, a văzut în doamna profesoară Maria Mihalca un exemplu de dăruire și de activitate și-a găsit expresia în acordarea titlului de **Cetățean de onoare** al orașului Vișeu de Sus.

1 Mai 1958

Raluca POLODEANU

Zbor peste ape

Vânturile ridică din apele fluviului secate legiuni de vieți microscopice, ce spulberă albastrul azurii al cerului. Din zarea depărtată se desprind norii ca o rană fragedă ce freamătă de mireasma citrică din umbră, descoperind un soare arzător. Se deschid ferestre infinite spre cer, îmbrățișând vidul albastru.

Mă aflu la vremea dintre doi aștri ce și-au ciocnit uzinele de lumină izvorând iubirea. Aripile îngerilor sunt îndreptate spre cer, anunțând moartea sau nașterea stelelor, la care noi suntem părtași, chemați sau nechemăți, depinde de zei. Slăbiciunea pământului se simte, vibrează în secunde de lumină și se varsă în memoriile noastre murdărite de apusuri albe nenumărate...

Voi culege lacrimile de la poarta iadului și-mi voi face cuib în ele și-ți voi aduna umbrele în amurgurile mele. Pentru a reuși să transmitem ritmul vieții, trebuie să fim noi înșine creatori de viață. Trăim un război unic în fiecare zi, ne luptăm cu moartea, intrăm în vârtejul vieții amăgitoare. Ne lăsăm fermecați de vraja fericirii, neștiind că este doar o fată Morgana.

Din gara timpurilor, un tren trece în viteză dar reușesc să-mi zăresc totuși anii copilăriei, visele mele fragede, neîmplinite, Dunărea și, la sfârșit, o mare de oameni care vorbesc toți în același timp, în limbi diferite și nu înțeleg nimic. Capul mi se învârtă în spirale de lumini stinse. Aud doar zumzet surd, ochii îmi sunt împăienjeniți și simt că mă scurg din viață și cad pe marmura în care se vede reflexia lumii. La care dintre voi mi-e copilăria?

Adolescența miroase a apă. Peste umerii ei trece un parfum de primăvară ce mă doboară rostogolindu-mă ca o emoție între buze. Îmi dansează inima și trupul îmi este adăpost pentru îngeri. Mă deschid în fiecare dimineață către soare, căutând nerăbdătoare clipa de veșnicie. Casa mea e orașul dintre ape, lăcaș pentru suflet în mijlocul furtunii vieții.

Te voi aștepta aici, chiar aici... pe banca tuturor amintirilor noastre înghițite de Dunăre, până când luna va urca pe umărul meu stâng, iar stelele îmi vor săruta pleoapele. Te voi aștepta aici, în întuneric, să vii, să mă răpești pentru totdeauna, dar nu uita, riști să-ți pierzi viața! Tu crezi în viața de dincolo de timp? Trăiesc nostalgia unei existențe înmuiate în mireasmă de trandafir roșu, cu clinchete de clopoței, cu zâmbet de copilă... Îmi amintesc că uneori nu îți vedeam decât brațele înno-dându-se în taina nopții, îmbrățișându-mă mecanic. *„Să luăm Dunărea acasă, îmi șopteai, să o ținem pe balcon și să ascultăm cum dospesc valurile-n noi, să bem vinul acela ieftin și în scoici s-auzim pielea nisipului cum se sparge de tine, de mine...”*. Râvneam la ceasul când voi putea să-i croșetez apei o poșetă ca să o port oriunde mă duc, să-i povestesc despre mine, despre tine, despre gând și iluzie, despre vis și eternitate.

Cum iubesc oare îngerii? Dezveliți de aripi, desenați în alb, lângă un gramofon vechi, într-un apus pe pământ, într-o gaură de cer? Trupuri înălțându-se din adânc se aștern ca niște zei cu aripi perfecte în palma ta stângă și tu îi strivești ca un orb. Am hotărât să îmi arunc inima în apă... E prea tristă ca să o mai pot folosi! Poate îi va fi de folos ei. Face un băldăbâc în apă și apoi se scufundă ca o corabie ruginită.

Îmi arunc și trupul! Cui e de folos un trup obosit, ridat și cu picioare neghioabe? Nimănui! Poate fluviului îi va fi de folos. Când îi e foame, se va hrăni din carnea mea, pe care tot el a crescut-o, când îi e sete, va bea din mine, când va fi obosit se va întinde pe pieptul meu și va dormi, iar atunci când o furtună crâncenă îl va lovi, se va ascunde sub mine și eu îl voi ocroti.

Păstrez pe mal doar sufletul copilului din mine. Va străbate străzile goale și se va ține de mână cu prieteni pe care nu am avut șansa să îi cunosc. Iar ochii mei vor sta undeva, în umbra valurilor.

Azi, primăvara mea a plâns cu lacrimi de zăpadă. Azi, și ultima speranță s-a dus. Mă întreb cine a aranjat stelele pe bolta infinitului? Vreau să știu pentru că atunci când voi ajunge acolo și voi șterge praful de pe ele, îmi va fi teamă să nu le stric ordinea.

Privesc destinul în ochi și văd mărețele false, copilăria pe care mi-a furat-o atunci când nu eram atentă, preocupată de șotron, ca un hoț care-ți intră sub piele și se înfruptă din aroma sângelui proaspăt al inocenței. I-am văzut reflexia în oglindă... purta o mască întruchipând fericirea fără margini. Decojea stele atunci când cerul gemea a noapte și căuta să mă găsească printre ele, dar nu știa că eu nu eram o stea, eu aveam doar un loc printre ele.

Viața are glas, răgușit ce-i drept. Am fost prea surdă să-l aud, m-am lăsat cuprinsă în brațele întunericii ce încerca să-mi răpească simțurile. Eram absorbită de mirosul lui. Parcă m-a îmbătat în umbra unui brad și m-a dus la el acasă. Unde-i casa întunericului?

Mi se clădesc ziduri în piept și nu mai simt nimic. Am uitat cum să iubesc viața, brațele mele nu mai urcă spre cer, rămân undeva agățate de un timp oarecare. Ecolul gândurilor mele face valurile să vibreze...

Trupul meu e ars de spaimă, mâinile mele nu se mai ascund sub aripile protectoare ale apei. Simt frigul printre dinți și clipele se opresc în clepsidră. Acum cad în genunchi, mă agăț de piciorul neantului și nu reușesc decât cu gândul să-mi pun trupul în mâinile lui.

Și mă simt ca într-un sanctuar al viselor, unde pasărea deține controlul între cer și pământ, având puterea supremă. Pe aripile mele se țes pânzele lumii, zbaterele valului de iluzii care ascunde cruda realitate... Acea realitate nemiloasă, în care noi ne luăm la întrecere cu Dumnezeu. După un timp, viața începe să nu se mai vadă la orizontul sufletelor.

Privim toți o stea. Într-a mea s-au tocit bucăți de soare, s-au topit de-a lungul anilor în ciocolată arsă. Îmi voi aminti totul, voi purta în suflet stelele, cele care se văd de jos, iar pe cele de lângă mine le voi iubi pentru toată eternitatea. Ceața plutește printre degete, trece chiar și prin inima care-a devenit sărată. S-a transformat într-o epavă și se stinge încet. Mă cufund în inima Edenului și ard cu fiecare por diluat din fericire.

În fiecare zi mă despart de câte o clipă și zbor peste ape, fapt unic în miezul de tăcere eternă.

Lucrare premiată pentru originalitate la Concursul de creație literară pentru elevi "Scriitori de ieri, de azi și de mâine", ediția a III-a, Târgul de Carte "Axis Libri", Galați, iunie, 2011.

Luca CIPOLLA

- Italia -

Luca Cipolla are 35 de ani și locuiește la Cesano Boscone - Milano. Scrie versuri din adolescență și timp de șase ani a studiat limba română. A mai publicat în revista "Climate Literare" din Târgoviște (nr. 32, iunie-iulie 2010) și în revista Boema (nr. 10/2010, 1/2011, 4/2011). Este și un cunoscut traducător.

Erte pareggiate da tēpido sole
ora non sorvoli
ed il vento,
un guerriero stanco,
bussa alla tua porta,
solo spettri
che si dipanan nel presente
e discorron di cosa è stato;
perdona il lascito di mestizia
e l'otre di fiele greve,
un tricolor che annuncia
la sua comparsa,
invito a nozze
d'un'ora vana,
compiuta
nel lamentar fugace.

L'alba ho sentito chiamare al rintocco,
la brezza dolente
di un cielo corrotto...
e subire la scena
incantevole e pesa
un ēfebo sparuto,
la gonna mai arresa...
La riva sua ad est più non mi cinge,
lambisce il silenzio
di ogni meninge;
dal rivo risale ed affiora la mano,
un' Erato è in procinto
di volare lontano.
L'alba ho sentito chiamare al rintocco,
la brezza dolente
di un cielo corrotto...

Un cielo di porpora m'assale
prosciugandomi le vene...
Da quell'arco, passato e presente,
due gemelli,
una mano tendersi
ad un fiore colto nell'infinito del tempo...
e lontano saluto
chi forse mi sta accanto
e più freddo non sento...

Urcușuri egalate de soarele călduț
acum nu survolezi
și vântul,
un ostaș obosit,
bate la ușa ta,
doar stafii
care se deapănă în prezent
și discută despre ce a fost;
iartă legatul de mâhnire
și burduful fierii grele,
un tricolor care anunță
apariția lui,
invitație la nunta
unei ore vane,
conchise
într-o lamentare trecătoare.

Răsăritul am auzit să cheme la clinchet,
briza jalnică
unui cer corupt...
și să rabd scena
încântătoare și grea
un efeb jigărit,
fustă niciodată învinsă...
Malul ei la est nu mă mai cuprinde,
atinge tăcerea
fiecărui meninge;
din pârau se urcă și apare mâna,
o Erato e pe punctul
de a zbura departe.
Răsăritul am auzit să cheme la clinchet,
briza jalnică
unui cer corupt...

Un cer de purpură mă înfruntă
secându-mi vinele...
Dinspre bolta aceea, trecut și prezent,
doi gemeni,
o mână care se întinde
unei flori culese în infinitul timpului...
și departe salut
pe cel care poate îmi este alături
și rece nu mai simt...

Sostanza,
 quant'eri sostanza;
 e dietro l'inferriata
 quella ricerca tua
 sfrenata;
 stanche parole al risveglio,
 stanco io
 d'una memoria cieca;
 e vagare in quel respiro,
 là dove si spegne
 anche l'ultima nota
 e l'ultimo raggio ti riempe.

Attraversa la strada,
 il grigio come filo conduttore
 tra blocchi e cavi della luce,
 qualcuno ti catturerà un giorno
 e lo sai;
 ricordi come pregavi
 ed il cuscino a fazzoletto,
 le tue lacrime bruciate da un vento
 che sa di nafta,
 polvere nell'etere
 che gridava giustizia.
 Lontano così vicino,
 un cine in disuso,
 lo zingano nella sua palaria,
 anche qui il tempo scorre incessante,
 lento sentilo passare,
 un cane pigro ti guarda assopito,
 il cuore sa dove specchiarsi.

La roccia si consuma al pianto
 e nessuno la guarda...
 lingua straniera non mi coglie,
 nemmeno l'oblio...
 quel nome gridato da lontano
 il tuo,
 ed era piano ,
 quel nome come spirale
 che nell'angusto scorrere dell'ora
 spezza in versi polvere e molecole,
 di lacrime cascata,
 non altro che riva di pietra logora sei,
 cenere slavata.

Candida mi sovviene,
 antica,
 soave dalle prime alture,
 mordace e scipita,
 gentile ed aspra,
 di re valorosi figlia,
 intarsio di nobili culture,
 languida di movenze.

Substanță,
 cât erai de substanță;
 și după grație
 acea căutare a ta
 neînfrânată;
 cuvintele oboseite la trezire,
 eu obosit
 unei memorii oarbe;
 și rătăcit în suflarea aceea,
 acolo unde se stinge
 chiar ultima notă
 și ultima rază te umple.

Traversează strada,
 griul ca fir conducător
 printre blocuri și cabluri de lumină,
 cineva te va cuceri o zi
 și o știi;
 îți amintești cum te rugai
 și perna la batistă,
 lacrimile tale arse de-un vânt
 care simte uleiul,
 praf în eter
 care strigă a justiție.
 Departe așa aproape,
 un cinematograful ieșit din uz,
 țiganul în pălăria lui,
 și aici timpul curge neîncetat,
 încet îl simți trecând,
 un câine leneș te privește ațipit,
 inima știe unde să se oglindească.

Stânca se consumă la plâns
 și nimeni nu o privește...
 limba străină nu mă culege,
 nici măcar uitarea...
 acel nume strigat de departe
 al tău,
 și era domol,
 acel nume ca spirala
 care într-o îngustă desfășurare a orei
 sparge în versuri praf și molecule,
 lacrimilor cascada,
 nu altceva decât malul pietrei consumate ești,
 cenușă spălăcită.

Candidă îmi aduce aminte,
 antică,
 suavă din primele înălțimi,
 mușcătoare și insipidă,
 gentilă și aspră,
 regilor valoroși fiică,
 incrustație nobilelor culturi,
 languroasă de mișcări.

Andreea Georgiana SEMCIUC

Galați, orașul dintre ape

Hei, mă numesc Andra și am doisprezece ani. Dacă acum trei minute m-ați fi întrebat cine sunt și cum îmi consider familia, aș fi știut ce să vă răspund. Dar, acum sunt puțin derutată, căci nu știu dacă o să mă credeți sau nu, de șapte nopți visez același lucru.

Probabil nu o să vi se pară ciudat, deoarece sunt sigură că vă gândiți la același lucru care mi-a trecut și mie prin minte, că subconștientul meu lucrează și totul este o nălucire. Ei bine, nu. Zile la rând am văzut și văd umbre sinistre pe pereții dormitorului meu. Sincer, sunt puțin speriată. Mai ales după ce am auzit părerile prietenilor mei, care sunt visători și plini de imaginație. Ei cred că o forță extraterestră îmi vrea sufletul pentru a-l pune într-un flacon sigilat și a-l trimite spre studiu șefilor malefici, iar din pielea mea să facă genți pentru firme gen: Guggyextrasto, Adidascovera și Pumextra. Și, asta nu e tot, au presupus că scheletul meu ar fi nemaipomenit pentru niște tineri studenți marțieni de la facultatea de anatomie. Wow, asta am zis și eu.

Și, ca totul să fie perfect, când am ajuns acasă, părinții mei se comportau ciudat, ba chiar înfiorător. Erau îmbrăcați în niște costume albastre cu galben, mama avea pe mâini brățări de aur așezate până pe umeri, iar tata purta pe cap o căciulă, dar pătrată. Când am intrat și am văzut acestea, i-am întrebat ce se întâmplă și ei mi-au răspuns foarte calm că așa vrea Meteza. Cine mai e și asta?!!

Speriată, m-am dus în camera mea, care era un fel de sanctuar pentru ceremonii. Foarte uimită de comportamentul părinților mei mi-am luat ghiozdanul în care am îndesat chipsuri, o sticla de suc și o felie de pizza rămasă de seara trecută. Și am fugit, și am tot fugit până am ajuns în centrul orașului, unde stăteau niște prieteni de-ai mei. Nu știam cum să le spun că aș vrea să stau la ei, deoarece ar fi sunat foarte ciudat explicația gen: părinții mei s-au transformat în zombi. Tu ce ai face? Exact asta ziceam și eu, așa că m-am răzgândit. Eram conștientă că nu aveam unde sta.

Și, acum? Acum revin, dacă în urmă cu trei minute m-ați fi întrebat, blah, blah, blah... vă anunț că de când scriu în jurnalul meu a trecut un sfert de oră. Pfff, pe bune chiar nu am nici o idee. Dar ce-ar fi dacă aș profita de faptul că afară e frumos și m-aș duce să mă plimb un pic pe faleză. Poate așa îmi limpezesc puțin mintea. Știu că o să sune ca o reclamă de prost gust, dar umilul nostru oraș, Galați, este învăluit de o frumusețe aparte, care îți evidențiază apele care ne înconjoară, adică Prutul și Siretul care se revarsă în Dunărea albastră, plină de mister. Și să nu vă mirați de unde știu asta. Ei bine, ce să mai lungesc vorba, ador geografia la fel de mult cum îmi place pictura și literatura. Acum o să mă opresc din scris timp de zece minute, pentru că vreau să-mi mănânc feliuța de pizza (.....).

Gata, dacă nu știți de ce am făcut o paranteză în care se află o grămadă de puncte, o să vă spun eu: m-am plictisit în timp ce îmfulecam, așa că am mângâlit

ceva. Acum, că am terminat de mâncat, aș vrea să dorm undeva. Dar nu prea știu unde. Poate ar trebui să întreb așa zișii oameni ai străzii, pentru că ei sunt obișnuiți cu asta. Îmi este milă de ei, dar nu am nici o putere pentru a-i ajuta. Oh, cred că ar fi bine dacă aș sta pe o bancă. Poate că e destul de confortabil pe acel beton rece. Sau poate că o să treacă și ziua asta mai repede. Acum văd că am rămas fără rezervă la stilou, așa că alerg până la librăria din colț să cumpăr două rezerve și trei "tăciuni de cărbune" pentru graffuri.

Observ că seara se apropie cu repeziciune și eu tot nu am unde înnopta. Gândindu-mă, îmi dau seama că nu am unde să dorm, chiar nu-i o glumă ceea ce mi se întâmplă. Poate este un semn, poate că... Ce tot vorbesc? Am înnebunit de-a binelea. Am luat-o razna... sau, sau poate că visez și peste câteva minute o să mă trezesc. Nuuu, mă amăgesc singură. Am intrat într-o mare belea fără voia mea și nu știu cum să mai ies. Totul îmi este confuz. Știți, mă gândesc că, în timp ce merg, o să mă împiedic și o să mă lovesc la cap și nu o să mai fiu implicată în asta.

- Auuuu, nu vezi pe unde mergi? am spus eu unui băiat. M-a făcut să te scap din mână, dragul meu jurnal.

- Scuză-mă, nu am vrut, zice el. Îmi pare rău, dar ce să faci când ai tăi te izgonesc.

- Știi exact ce simți! Ceva asemănător mi s-a întâmplat și mie. Doar că mult mai exagerat.

- Păi dacă ai fi dispusă să-mi povestești, ai vedea că nu este mai exagerat decât la mine.

- Bine, dar să nu te sperii!!! Totul a început când în fiecare noapte visam că cineva are nevoie de mine și că este din altă lume. Mai mult...

- Stai, tu ești aleasa?

- Aleasa la ce?

- Uite, te rog nu mă urî pentru asta, dar dacă ai cunoscut-o pe Meteza te anunț că eu sunt fiul ei.

- Ce? Acum mă vei lua ostatică sau vei face ce ți-a ordonat mama ta malefică și fără scrupule?!!!

- Știi că așa gândești, dar diferența dintre mine și mama este faptul că eu nu sunt la fel de malefic, eu nu sunt cum crezi tu, te pot ajuta să-ți eliberezi părinții din transă.

- Și tu chiar crezi, că m-am născut ieri, nu?

- Nuuuuu, uite. Dacă vrei să-ți demonstrez că nu te mint, o să-ți spun de ce cred eu că tu ești aleasa. Ce zici?

- Te ascult.

- Acum mult timp, când pământul era o minge de lut, un tânăr viteaz pe nume Galați, care locuia în altă lume, plecase la plimbare alături de frații săi, Siretul și Prutul. Și cum mergeau ei pe pegașii imensi cu aripi de foc, au întâlnit o ușă făcută din argint cu o oglindă atașată de aceasta. Cel mai mic, adică Galați, a atins oglinda și a ajuns pe Terra. Aici, acesta avea puteri magice și începuse să dea viață plantelor, să facă case și când vrea să creeze și apele, o ființă rea, plină de ură pe nume Poluatica a aruncat o vrajă ca tot ce făcuse viteazul nostru să dispară și în locul acestora să apară copaci despicati, pământuri uscate pline de deseuri și multe mlaștini, urât mirositoare.

(continuare în pag. 15)

(urmare din pag. 14)

Atunci frații acestuia au prins-o pe vrăjitoare și au forțat-o să îndeparteze vraja. Poluatica, pentru că nu avea o altă alegere, îi asculta atentă pe băieți, dar când aceștia nu au fost atenți, ea a șoptit un blestem: "Tuuu, Galați nemuritor, o să te transform în Ea sau El sau tot așa... într-un oraș ce-ți va purta inima!!!! Iar voi, necutezători, că ați îndrăznit a-mi lua vraja de pe acest meleag... poc și pac în ape vă veți transforma!!!" Și asta nu este tot. Ea a avut o fată care, după cum îți dai și singură seama, este mama mea, Meteza. Ea, de când eram mic, îmi tot zicea că bunica este un model atât pentru mine, cât și pentru ea. Multă lume a crezut că este un pic "crazy", dar nu a fost așa. Se zice că prin vene îi curge sângele Brateșului, un văr îndepărtat cu sînge murdar, mlăștinos, unsuros...

- Stai, și cu visele mele?

- Păi, asta este opera mea. M-am gândit să-ți cer ajutorul prin vise, căci alfel m-ar fi prins mama și nu vrei să știi ce s-ar fi întâmplat. Și, daaa, era să uit, umbrele din camera ta erau niște semne pe care ți le trimiteam pentru a fugi din casa aia.

- În primul rând, tu ai fost în camera mea mereu? Chiar și când mă schimbam? Și, în al doilea, de ce să-mi ceri ajutorul?

- Păi, nu, pentru că eu puteam să vorbesc cu tine în vise, dar nu te puteam vedea. Și, dacă mama reușește să pună mâna pe acest pământ, eu, deoarece sunt fiul ei, trebuie să te omor.

- Dar, de ce eu?

- Pentru că tu ești moștenitoarea Galațiului... și trebuie să-l aperi de Meteza, care după cum ți-ai dat seama, folosește deșeurile de orice natură pentru a distruge lumea asta și oamenii o ajută fără să-și dea seama.

- OK, mi-e puțin frică...

- Nu trebuie, căci te voi ajuta.

- Vei lupta împotriva mamei tale?

- Da, cred că da! Și, apropo, mâine la miezul nopții se va deschide o poartă către o lume paralelă și dacă am reuși s-o închidem acolo ar fi perfect.

- Foarte bine. Dar eu nu mai am bani și nici pachet. Și nu am nici unde înnopta...

- Aș putea sta cu tine toată ziua, pardon noaptea. Mama nu ar avea de bănuț, pentru că am cincisprezece ani și pot spune că sunt la un prieten.

- În mod normal aș zice nu, dar acum o să-mi iau inima-n dinți și o să răspund afirmativ. Dar unde o să stăm?

- Păi, putem sta aici, pe faleză, în skate park.

- Bine, altceva nu avem ce face. Și sincer mă bucur că te-am întâlnit.

- Și eu... știi, mai bine dormi, că eu mă uit pe aici să văd dacă vine cineva.

- Bine și, hei, este miezul nopții, cine să vină?!!

Nici bine nu m-am culcat că aud mobilul fârrr... și, ce să fac? Răspund.

- Alo, alo, alo!!! Dar nimeni nu răspundea.

Atunci am auzit o șoptă: "Fiul meu este cu tine? Dacă da, adu-l până nu va fi prea târziu!" Sincer, nu știam dacă să-i spun sau nu lui Dragoș. Îl enervează să-i zică cineva Dragoș. Lui îi place mai mult Matei, dar, în fine. Cred că este mai bine să nu aflu că a fost căutat.

- Hei, ce faci? Cu cine vorbești?

- O, cu nimeni.

- Daaa, păi sunt sigur că vorbeai cu cineva sau singură, nu știu, dar...

- Uite, știi, nici măcar nu am vrut să apar în povestea asta. Și tu nu ești în stare să te legi la șireturi singur. Și vrei să mă ajuți?! Mai bine du-te acasă la mămică. Nu vreau ca din cauza mea să-ți pierd pe ai mei și pe tine.

- Despre ce vorbești? Zi-mi ce ți s-a întâmplat!

- "I hate you" dacă înțelegi ce vreau să spun. Îmi pare rău că ne-am cunoscut așa, dar cred că tu ar trebui să mergi acasă la tine, iar eu mă voi descurca cumva.

- Dacă asta vrei... dar îți promit că dacă voi avea ocazia, te voi ajuta cu tot ce pot.

- Bine!

Și așa îmi continui drumul fără un bun prieten. Nu știu cum mă voi descurca fără el, dar mă gândesc că așa este cel mai bine pentru toți.

Sincer nici nu știu de ce mai scriu. Oricum, dacă va vedea cineva asta, o să zică că nu îndeplinesc toate funcțiile mintale specifice unui om normal. Aș vrea să renunț, dar mă gândesc că părinții mei sunt hipnotizați și totul e din vina mea, că sunt eu "aleasa". Nu înțeleg de ce i-a băgat și pe ei în asta. Dar dacă eu chiar aș putea salva orașul, lumea și chiar aș putea îndeplini visul Prutului, al Galațiului și al Siretului? Sper să pot duce toată lupta asta de una singură. Dacă stau să mă gândesc puțin, sună a fantezie. Dar sunt sigură că totul este realitate și trebuie să o înfrunt, chiar dacă pare ceva nebunesc. O să câștig lupta asta cu Meteza și o să-l fac pe Galați mândru de mine.

Acum cred că ar fi bine să mă documentez de istoria acestui oraș, care la cât este de frumos începe să mă înspăimânte. Și să văd cu ce mă pot înarma. Ce noroc mai am și eu, că până ajung la stradă trebuie să merg pe jos!!! Pffff! Și acum merg și merg și am obosit să scriu și să mă mișc. Nu mai sunt în stare de nimic, dar nu mai are rost să mă plâng pentru că aproape am ajuns. De fapt, am intrat înăuntru la V.A.Urechia și pun pariu că o să găsesc ce-mi trebuie, căci este o bibliotecă. Și, uite, o văd pe doamna bibliotecară.

- Bună ziua, mă scuzați că vă deranjez... știu, știu că este devreme, dar numai aici pot găsi informații despre orașul nostru.

- Sigur. Uite, vezi? Mergi pe hol drept înainte și faci la dreapta.

- Vă mulțumesc. Nici nu știți cât de mult mi-ați fost de folos...

Și așa mi-am continuat drumul pe coridorul imens care nu credeam că se va termina. Dar totul are un început și un sfârșit. Și văd că sunt foarte multe articole, dar nimic care m-ar putea ajuta. Totul era monoton, aceleași cărți și aceleași rubrici.

Așa că m-am gândit să mă mai plimb pe acolo, poate mai găsesc ceva. Și, când credeam că totul este în zadar, am descoperit într-o carte de colorat o scrisoare. Pentru că nu vreau să vă țin în

(continuare în pag. 16)

(urmare din pag. 15)

suspans, o să v-o arăt și vouă: “Îmi pare rău că ne-am cunoscut așa. Vreau să știi că te iubesc foarte mult! Nu vreau ca din cauza mea să pățești ceva rău. M-am gândit ca mâine la ora 00:00 să plec de pe acest pământ. Mă voi întoarce acasă, dar nu te voi uita niciodată. Sper ca tu și Matei, fiul nostru, să fiți fericiți. Te rog, să ai grijă de el. Am luat această decizie, pentru că nu vreau să fac rău fără a-mi da seama și pentru binele tuturor ferește-te de sora mea, Meteza. Ea nu are scrupule și ar fi în stare de orice pentru a ne face rău. Cu drag, Aurora...”

Când am citit asta am rămas surprinsă. Oare este vorba de Dragoș, alias Matei. Poate că acesta este motivul pentru care preferă să i se spună Matei. Acum totul are logică, de aceea, și e data, ziua și ora în care acel portal se deschide către o altă lume. Probabil a fost crescut în minciună în tot acest timp. Înseamnă că Meteza este de fapt mătușa lui, dar are și un tată, nu? De ce acesta nu l-a protejat? Sau poate că această diabolică ființă l-a răpit. Și totuși, ce s-a întâmplat cu tatăl acestuia? Cum aș putea afla mai multe detalii despre acest om? Trebuie să existe ceva despre el. Un document sau știi eu ce? Și atunci mi-am adus aminte că în casa părinților mei, mai exact în camera mea, când mă uitam exagerat de ciudat la părinții mei spălați pe creier, am văzut un poster cu niște litere tăiate din ziare și atașate pe foaie. Ele formau cuvântul Dunăre și pe poster era chipul unui bărbat, iar lângă el era o femeie extraordinar de frumoasă, care era tăiată cu markerul roșu. Dacă stau să mă gândesc, cred că amândoi semănau destul de bine cu Dragoș sau cu Matei, după preferințe. Cred că ar fi bine să mă duc acasă pentru a-l vedea. Atunci i-aș spune adevărul. Mai bine fug, căci se întunecă și nu vreau să mă pierd prin oraș. Noroc că am abonament.

Și cred că a fost noroc chior sau o simplă întâmplare, că în acel moment m-am întâlnit cu el în autobuz.

- Hei! Chiar vroiam să-ți spun ceva. Ceva foarte important. Dar ce ai? Pari supărat...

- Nimic, dar... mă plimbam prin oraș, am ajuns pe faleză, unde eram noi și mi-am adus aminte că de fapt înainte să te întâlnesc pe tine nici nu știam cu adevărat cine sunt. Și, deodată, m-a apucat plânsul și nu mă mai puteam opri, nu știam de ce. Mă uitam la Dunăre și parcă mă chema cineva. Vroiam să mă arunc în apă, dar o forță m-a oprit și o voce mi-a șoptit: “Nu, nu te voi lăsa. I-am promis Aurorei”.

- Wow. Eu vroiam să-ți spun că am descoperit o scrisoare ce cred că te-ar interesa. Poftim!

- Ce? Totul a fost o minciună? O farsă ce nu-și are rostul? Acum nu știi cum să reacționez. Am rămas blocat. Îmi vine să, să...

- Nu, stop! Nu vei face nimic. Mai bine ne gândim cum s-o distrugem pe Meteza. Până acum a făcut numai rele. Distruge tot din jurul ei.

- Nu știu, dar cred că trebuie să coborâm.

- A, da!

- Păi, ce nu-i place Metezei?

- Pe mine mă întrebă? Doar ea te-a crescut.

Și, atunci o forță malefică se revarsă asupra noastră. Un El sau o Ea. Era atât de înfiorător, era ca atunci când rămâi înțepenit și nu poți realiza ce se întâmplă cu tine, când nu știi ce este bine și ce este rău, când nu știi ce ești sau cine ești. În acea clipă mi-am văzut părinții alături de Meteza, am simțit o trădare din partea lor. Mă uitam în ochii lor și știam că acolo undeva ei se luptă cu ei înșiși. Țipam și ceream să-i lase în pace. Dar ea râdea și tot râdea și îi vedeam privirea plină de ură. Mă rugam să nu le facă rău, dar ea, cu cât o rugam să-i lase în pace, cu atât mai multă răutate îi chinuia. Înverșunată, m-am dus la ea și i-am zis:

- Tu, tu, ființă fără milă! Tu, vrăjitoare! Ce le-ai făcut? De ce îi faci să sufere? O singură întrebare am a-ți pune: De ce? De ce?

- Îndrăznești a-mi pune această întrebare?

- Îndrăznesc, pentru că tu nu ești nimic și nimic vei rămâne!

- Oh, Matei, Matei! Semeni leit cu mama ta. Tot trădător ca ea ești.

- Trădător? De ce trădător?

- Cum de ce? Ea a uitat de ce am venit noi pe această planetă. A uitat scopul, care nu era altul decât să îndeplinim visul Poluaticii. A uitat tot și s-a îndrăgostit de muritoarea aia, Dunărea sau Dunărea Albastră, cum i se mai spunea. Ha!!! Așa că m-am răzbunat. Cum? Simplu. Știam că cea mai mare nenorocire a unei mame este să-și piardă copilul. Și asta am și făcut. Doar că prostul acela a încercat să mă oprească, așa că l-am transformat într-o apă curgătoare, ca să poată să-și plângă durerea în propriul suflet. Acum gata cu joaca, nesuferiților. O să vă distrug.

Atunci, eu și Matei ne-am luat de mână pentru a muri împreună, dar ultimele noastre cuvinte au fost: “Dacă vrei să strici lumea și s-o murdărești cu mâhnirea și tristețea ta, fă, dar peste cadavru nostru”. Și, deodată, se cutremură pământul și apele se revărsară cu furie și satisfacție asupra Metezei.

Se pare că în acest moment moare, moare o persoană de-a dreptul distructivă și se naște o poveste de dragoste. Nu știu dacă ce am așternut pe acest pergament este un vis sau realitatea pură...

Lucrare premiată pentru stil la Concursul de creație literară pentru elevi “Scriitori de ieri, de azi și de mâine”, ediția a III-a a Târgului de Carte “Axis Libri”, Galați, iunie, 2011.

Cristian Petru BĂLAN

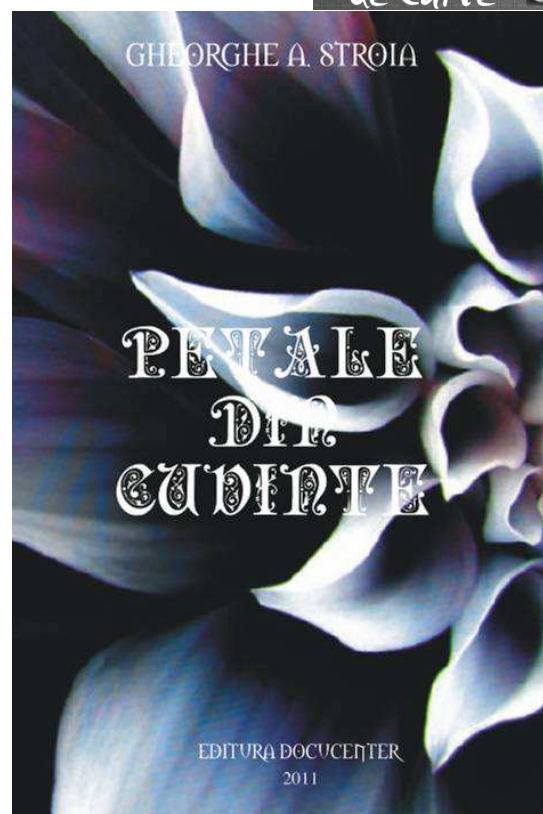
**"Petale din cuvinte" de Gheorghe A. Stroia,
sau arta de a stimula interesul cititorilor**

Nu întotdeauna paginile de analize literare ale criticilor noștri sunt scrise neapărat pentru marea masă a cititorilor și, uneori - mai rar, ce-i drept - autorii acelor pagini le scriu pentru ei înșiși, simțind probabil nevoia să și le adauge impresiilor de adnotări personale, spre a fi folosite mai târziu în diverse studii. De aici sinceritatea și originalitatea lor. Neîndoios, din această categorie face parte și volumul de 150 de pagini, lansat recent de tânărul și prolificul scriitor adjudean Gheorghe A. Stroia, editor (redactorul-șef al bogatei reviste de creație și atitudine "Armonii culturale") și critic român, o carte frumos editată și frumos intitulată *"Petale din cuvinte"* (Editura Docucenter, Bacău, 2011), lucrare destul de doctă pentru un asemenea debut pretențios, în care autorul trece cu responsabilitate în revistă un număr de 25 de creații ale diverșilor scriitori, poeți și artiști plastici, mai mult sau mai puțin cunoscuți. Unele titluri au mai fost publicate anterior prin diferite reviste din țară sau de peste hotare.

Deși Gheorghe A. Stroia, în prefața cărții sale, subliniază faptul că în acest florilegiu de splendide consemnări critice a încercat să exprime: *"nu neapărat aspecte critice legate de scrierile pe care am avut plăcerea de a le lectura, ci mai curând de a nota și adnota păreri, opinii, impresii și mai mult - de a motiva impactul pe care scrierea respectivă l-a avut asupra propriei mele persoane (ca cititor)"*, afirmând cu sinceritate o asemenea intenție, cititorii sunt surprinși să descopere că, în realitate, au de a face cu un unghi nou de a privi creațiile artistice de orice fel, iar așa ceva îi entuziasmează, cu atât mai mult cu cât ei află că acest cercetător pasionat nu are o pregătire de profil filologic, fiind inginer de mecanică fină.

Adevărul este că, după căderea comunismului, în baza libertății de expresie a cuvântului tipărit, au apărut puzderie de autori noi și de cărți noi, din toate domeniile, încât numărul scriitorilor l-a depășit cu mult pe cel al criticilor. Așa stând lucrurile, s-a ajuns la situația că... interpreții din orchestrele literare nu prea mai au dirijori de prim rang... Ei sunt mai necesari ca oricând, mai ales acum, când librăriile și tarabele cu cărți existente în toate marile așezări ale țării sunt, zilnic, tot mai pline cu zeci și zeci de titluri proaspete, multe foarte îmbietoare, cu coperti frumoase și cu tematici diverse. Ca să nu mai vorbim de cele existente pe internet, o bună parte din ele lansate în speranța de a aduce bani autorilor și editorilor. De aceea, virtualii cumpărători sunt puși într-o mare încurcătură, neștiind a face o alegere valoroasă sau, cum s-ar spune, „din cauza pādurii ei nu vād copacii...”

Se subînțelege că este o serioasă dificultate pentru un autor al zilelelor noastre să se afirme cu ușurință prin cele scrise și, de aceea, chiar genial dacă ar fi, rămâne totuși o reală problemă să-și impună imediat o operă de excepție.

În asemenea situații, salvarea ar putea veni, desigur, din partea criticilor, cu condiția ca aceștia să fie buni profesioniști, lipsiți de exigențe subiective, ceea ce vedem că se întâmplă tot mai rar. Criticii noștri, din păcate, (mai cu seamă aceia care sunt - să le zicem - de rang academic ori cu titlaturi universitare), în tendința lor justificată de a reduce numărul excedentărilor al nechematiștilor din lumea literelor, nu se dau în lături de "a tăia în carne vie" toate produsele celor considerați neaveniți, recurgând la pretenții de multe ori exagerate, demolându-le din capul locului, fără drept de apel, prin caracterizări anihilante și caustice. Procedee de genul acesta pot avea, fără îndoială, succes, deoarece le taie orice elan multor debutanți și tineri condeieri, ucigându-le pofta să mai publice vreodată ceva, dar, există și în asemenea cazuri o marjă de risc, dacă ne gândim că în istoria literaturii române și universale au existat și cazuri când scriitorii, deveniți, ulterior, mari pe parcursul vieții lor, au debutat cu creații slăbuțe, lipsite inițial de cine știe ce valoare.

Din fericire, Gheorghe A. Stroia nu aparține acestei categorii de critici literari, ci se apropie de verbul plin de calinitate a marelui Perpessicius care încuraja mai totdeauna pe tinerii debutanți. Cel puțin așa reiese din prefața cărții sale unde declară limpede: *"Aș dori să vă împărtășesc o idee proprie - și anume: a scrie despre oameni fără să ai iubire pentru ei, nu este tocmai potrivit statutului de "critic". A scrie despre cărțile altora, fără să găsești aspectele pozitive ale scrierii și să le evidențiezi doar pe cele negative, este un lucru meschin. A te așeza în postura de a arăta cu degetul spre alții, fără să încerci să observi efortul de a scrie - cu siguranță nu-ți va aduce nici cinste și nici prestigiu. A ignora cu*

(continuare în pag. 18)

bună știință valorile eticii și profesionalismului, a călca în picioare picăturile de rouă ale unei munci susținute, pot fi extrem de periculoase. Și așa după cum Creangă îi îndemna pe alții "ie pana în mână și dă la iveală altceva mai bun, că eu atâta m-am priceput", tot așa subscriu și eu ideii generale că prin criticile neconstructive putem face un deserviciu imens literaturii."

Într-adevăr, autorul nu se dezmințe câtuși de puțin, iar "notele lui de lectură" strălucesc prin iubirea și atașamentul față de operele autorilor analizați, fără a scăpa totuși punctele de vedere nefavorabile care, după caz, au fost amintite "într-o manieră echilibrată - cum zice criticul - menită să pună în valoare atuurile, să scoată în evidență punctele forte ale scrierilor analizate".

Parcurgând până la capăt impresiile notate despre cei 19 autori descriși cu un exces de decență și de subtilitate analitică, parcă ne pare rău că lista lor nu este mai lungă, deși criticul ne promite că va căuta să ne prezinte, pe același ton explicit, și alte nume valoroase, în viitorul apropiat. În ordinea cuprinsului, au fost prezentați următorii autori: Speranța Miron, Ionel Marin, Năstase Marin, Anca Bulgaru, Paul Spirescu, Vasile Sevastre Ghican, Ramona Sandrina Ilie, Ion Croitoru, Bortă Ovidiu Ambrozie, Cristian Petru Bălan, Ioan Agache, Gheorghe Chirtoc, Ion Lazăr da Coza, Maricica Lepădatu, Marin Moscu, Thomas Kinkade, Calistrat Costin, Severin Constantin și Vasile Buruiană.

Aflat în postura de lector-analist, Gheorghe A. Stroia mărturisește că absolut toți subiecții - și fiecare în parte - l-au impresionat prin câte ceva remarcabil, care merita cu prisosință a fi consemnat, în primul rând ca o fermă recomandare pentru cei care vor să le cunoască mai în amănunt operele. De pildă, el demonstrează, ilustrând prin citate, că a fost impresionat de melodicitatea poeziilor Speranței Miron, în care distinge unicul sens al redescoperirii esențelor pure ale sufletului, dar și "tandrețea unui destin poetic, îmbogățit de noua simbolistică a tăcerii", după cum în versurile lui Ionel Marin descoperă un incontestabil gnostic al liricii profunde, exprimând axiomatica unui destin transformat în puncte peste veacuri... Poetul Paul Spirescu este înțeles ca un calofil aflat la porțile îndumnezeirii... Versurile lui Vasile Sevastre Ghican deplâng starea de agonie a planetei Terra, devenind liricile contrarii ale unui univers poetic... Epigramele lui Ion Croitoru par "zâmbetele unui condei hazliu", având un umor special, mucalit, bine dozat, cu o savoare în fiecare frază... Opera poetului Vasile Sevastre Ghican, remarcabil prin prolificitatea lirică, este sintetizată ca "un fatidic amalgam al umbrelor și luminilor vieții, parte din profunzimea unui univers liric"... Nici poezia pentru copii nu este uitată atunci când ni se recomandă cartea Maricicăi Lepădatu, "Pe aripile copilăriei", care ascunde în aripile copetilor ei "magia și speranța retrăirii unei vârste ireversibile și reminiscente" - copilăria, cu întâmplări desprinse din bagheta unui magician - expert în educarea preșcolarilor... Poetul Calistrat Costin devine, în

accepția criticului, un Don Quijote modern care, "îmbrăcat în platoșa sa medievală, participă la turnirurile artei, din care va ieși - cu siguranță - mereu învingător"... Bine conturată mi s-a părut și analiza versurilor Ramonei Sandrina Ilie, "Farul de la capătul tuturor lumilor", văzute ca o eclectică poveste cu oameni și iubire, toate poemele ei fiind, de fapt, strigătele impresionate ale unui suflet nobil plin de dragoste curată. (Personal m-am întrebat, destul de mirat, pentru ce oare această tânără cu nume atât de frumos, chiar splendid - Ramona Sandrina (!) - și-a semnat cartea cu pseudonimul "Lady Allia" (copiat jumătate de la Lady Gaga și jumătate din limba latină "allium/allia", care înseamnă usturoi)? Ce bine ar fi dacă autoarea s-ar semna numai cu cele două nume poetice și pline de o reală și muzicală rezonanță!). Cartea "Glasul inimii" a poetului focșănean Vasile Buruiană încheie ciclul poeziilor trecute în revistă, fiind inclus în categoria versurilor pline de tandrețea unei poezii adolescentine, proaspete și stenice.

"Petale din cuvinte" nu abordează numai lumea poeziei, ci și subiecte scrise în proză ori prezentări ale unor opere de artă plastică. Două monografii de localități i-au reținut atenția autorului: "Monografia orașului Boldești-Scăieni" sau "Meleagul viselor ce trebuie împlinite", scrisă de Cristian Petru Bălan (autorul romanului "Răzbunătorii" care demască actele de corupție din România contemporană) și monografia "Calapodești (Vultureni) sau Punte peste veacuri", de Ioan Agache, o carte interesantă care insistă asupra valorii documentare a unei rescrise istorii a plaiurilor berhecene din județul Bacău. O deosebită noutate găsește Gheorghe A. Stroia în cele cinci povestiri ale lui Năstase Marin, din "Jurnalul unei ucenicii de școală nouă" sau "Domnișoara Iulia" (povestire inclusă în carte).

Cu multă deferență este analizată cartea "Întoarcerea ultimului erou", de Gheorghe Chirtoc, doctor stomatolog, despre un veteran din cel de al doilea Război Mondial care își deapănă impresionantul memorial al unor nescrise pagini de istorie. Interesante, de asemenea, i s-au părut criticului și cartea de povestiri "Crucea umbrelor", a lui Ion Lazăr da Coza, talentat autor vrâncian, cu nume amintind de autorii portughezi sau brazilieni, însă cu subiecte neaș românești ce urmăresc construirea valorilor unui destin pe reverberanta noblețe a propriilor rădăcini valahe. O carte de proză scurtă este "Calea pustie", scrisă de matematicianul Marin Moscu și prezentată ca o descoperire realist-magică a societății românești prinsă în mrejele unei ludice ficțiuni.

Între copertele "Petalelor..." sunt descrise și operele plastice a doi pictori români și unul american, existând și câteva reproduceri alb-negru din picturile lor. Despre splendidele pânze peisagistice ale Ancăi Bulgaru criticul Gh. A. Stroia scrie că ele îngemănează sclipirile divine ale unui destin pus în slujba artei, făcând sincere

(continuare în pag. 20)

Dan Ion SANDA

Pipăind dolarii

La câțiva ani după revoluție mai eram încă săraci și cinstiți, dar începuserăm cu matrapazlăcuri. Umblam cu moneda americană. Toți dolarii de început îi procuram alergând scheaun pe la piața neagră. Sub privirea severă a oamenilor, umpleam prin autoserviri coșuri întregi cu urâciuni de scrumiere la doi lei bucata, cu căței sluți din porțelan, cu câni calitatea a treia, sau cu pahare cu buline zăcute pe rafturi prin prăvălii jechoase date cu motorină pe dușumele. Aceste produse nu le mai cumpăra nimeni, dar le luam noi ca să îi păcălim pe alții cu ele.

Exploataam diferența de preț la produse similare din diferite țări. Ca să ne maximizăm câștigul cutreieram să luăm en gros cât mai ieftin și să dăm cu amănuntul mai scump pe la bulgari și mai ales la turcii amărâți, care umblau și ei după chilipir prin bazaruri unde vindeau românii duși pe acolo pe la ei. De dolari aveam nevoie ca să ungem pe la vămi când duceam ciobăraie și caiete dictando în Turcia, sau mai apoi, după ce ne făcusem cheag, să îi investim în marfă tot la ei, sau în Polonia, Thailanda, Egipt, să îi înmulțim iar și iar. Indiferent pe unde am fi umblat ne înfioram de gustul ațâțător al ilegalității...

Cu primii bani străini umblam ca și cu fotografiile de familie la care te uiți cu drag.

Simțeam un ghimpe-n inimă și ne dureau bojogii când urma să schimbăm vreo bătrână, că era mult pentru timpurile acelea.

Ne uitam la hârtia verde de o sută de dolari cu hipiotul pletos de Benjamin Franklin și la "die Blaue", adică albastră de 100 DM, ca la poze cu femei în pielea goală.

Stăteam în pat cu burta în sus și picioarele în părți ca și gravida ce își așteaptă sorocul, și le țineam deasupra întinse, în ambele mâini, și le tot priveam ca pe radiografie.

Le îndreptam spre lumină să vedem filigranul din structură. Suta de mărci avea capul femeii albastre pe când dolarii ba. La bancnotele de dolari căutam cu înfrigurare firisoarele de mătase pe care le mai văzuserăm anterior ici colo pe suprafața hârtiei- semn că nu sunt false. Era o desfătare nemăsurată încă și încă o revizuire a autenticității fiecărei bancnote în parte.

Când ajunseserăm deja să umblăm cu mai multe, înainte de a pleca după marfă, le puneam pe cele sigure în partea dreaptă și în stânga pe cele „picnite” - mai șifonate și slăbite pe linia îndoiturii. Le ștergeam apoi cu miez de pâine sau cu guma, apăsate temeinic pe blatul biroului cu degetele și dat cu mare atenție. Le călcăm uneori sub basma sau tifon în două că altfel prin-

deau luci ca și pantalonii dacă dai direct cu fierul.

Unii indicau o metoda mai invazivă, să motolești bancnota în palmă, și când îi dădeai drumul ea trebuia să își revină la planeitate. Cu zece sau douăzeci mai treacă meargă, însă suta era prea valoroasă. Nu îți venea s-o boțești. Se întindea ea dar tot nu se mai reînvergina chiar dacă o călcai sau o țineai săptămâni între filele cărții.

Bișnițarii de valută, pe atunci, și noi, care cumpăram dolari doar de la piața neagră, ne freacam pe cărămidă buricele degetelor să ne dispară vinișoarele amprentelor și să ni se subțieze pielea ca să simțim mai fidel gofrarea când pipăiam bancnotele. După ce "aranjam" sutele, era un deliciu să le privim pe alea impecabile. Alegeam una favorită pe care o priveam cu tandrețe ca pe un chip frumos de femeie. Le puneam pe căprării. Uneori le schimbam dintr-o grămadă în alta, căci le descopeream cusururi. Tot jucându-ne de-a verificatul adesea se întâmpla să nu le mai găsim defectele depistate anterior, că deveneam mai înțelegători cum devine cu jumătatea ușor, ușor orice bărbat și femeie, dacă nu sunt amândoi foarte proști încât să ajungă să își mănânce ficiații unul altuia.

Făceam planuri de investiție, adică să ne rotim capitalul circulant și, la gândul succesului, ni se aprindea mîntea, și vedeam rezultatele ca și reale și „ave-rea” înmulțită.

După ce verificam în mai multe rânduri dacă e întoarsă Yala, ne tolăneam iarăși cu fața-n sus pe pat, și întindeam brațele în lături ca și Cristos pe cruce, și, uneori, simțindu-ne deja bogați și mulțumiți, le aruncam în sus, ca să cadă apoi peste noi precum confeti. Tresălta inima-n noi când apucam să vedem grămadă vreo patruzeci - cincizeci de hârtii de o sută, și le răspândeam în jur pe saltea, și le-mpingeam în lături, și ele glisau unele sub altele ferme ca și cărțile de joc, na, bani americani, nu ca bălceștii noștri scriși, subțiați, mototoliți!

La unii dintre noi a tresăltat de tot și le-a și pocnit, și i-au dus în locul ăla liniștit și cu verdeață, dar nu se prea bagă de seamă, căci omul, deși știe, supunându-se stresului de a se căpătui, și-o face cu mâna lui, căci e programat să ignore că și el e la fel de plâpând ca și alții care au dat deja în primire. Uneori ne jucam cu degetele peste gramadă, sau pe dedesubtul ei, și ne imaginam cam ce ar însemna „să întorci banii cu lopata”. Dădeam cu mâna ca atunci când calci pe frunzele căzute, și le lovești cu bombeul pantofului, toamna, precum în sintagma „hai să mergem pe Kiseleff să dăm cu piciorul la frunze”.

Ne lăsam uneori chiar furați de somn cu teancul pus pe covorul comunist de iută, sau pe piept direct pe piele, ca să îi simțim greutatea...

Alteori, cum stăteam așa total relaxați cu fața spre tavan și cu ochii închiși, așa pe dibuite, cu efort minim, mai luam câte o bancnotă de pe saltea sau de pe piept și o curbam între degete cum faci cu un film radiografic să iei o pulbere de pe masă, și iar deschideam ochii și o priveam și o apropiam până ce pierdeam focalizarea.

O centram să stea singură în echilibru pe nas

(continuare în pag. 20)

și bărbie, și făcând vid, o sugeam cu gura ca pe bănuțul sfârçului. Se mula curbată pe buze și dădeam finuț pe dedesubt cu limba, cum fac ăia care verifică dacă sunt droguri. Uneori o pupam pur și simplu ca pe vreun pictorial cu blonda năucitoare, Dana Săvuică, pe când era play mate- puică vaporeasă în șal de fulgi, nu acum când s-a băbit și stă tolănită în decor roșu, lubric, și prezintă emisiuni în care se dezbat intimități de cuplu și șmecherii ajutatoare, despre pompa de vacuum care ajută erecția, despre necesitatea oferirii relației de către soție soțului sau iubitelui, și altele la fel de bune... și noi bărbații o iubim iarăși, și mai și, că ce vorbesc ele acolo ne fac pe noi fericiți, că le învață de bine...

Iar ridicam bancnota, și o țineam cum ții cartea când tocești în pat cu fața-n sus, și repetam sintagma de pe chenar ca pe lecție, cu glas tare și cu ochii strânși. Ziceam otova: ingaduitrast, apoi cu accent, și schimbându-l: in'gaaduitrast, ingad'uuitrast, și ne cuprindea așa o bucurie nemaîntâlnită. O fluturam după aceea cum dai cu evantaiul să îți faci vânt. Ne șfichiuiam în viteză buzele, sau ne-o frecam pe gură cum face negustorul la începutul zilei cu banii de saftea. El freacă pe barbă nu pe buze, ca să nu își bage zi de zi microbi și germeni direct în gură.

Avea dreptate împăratul Vespasian când la propunerea lui de a se lua taxe pe latrinele romanilor consilierii au protestat că ce se fac cu mirosul, și el le-a replicat că "banii nu au miros!". Așa e, că doar ajungeau la el cifrele nu banii fizici. Acum mai nou nu au miros conturile. Totuși, „hârțile” au, și sunt și populate de ființele acelea dintr-o singură celulă-bacteriile, de la tot felul de mâini murdare prin care trec, de la locuri de ascuns: sub preș, între filele putregăioase ale unor cărți, în chiloți, în șosete, în pantofi, între sâni, și de la modurile de a-i înmâna, la toples show sau la dansuri din buric - înfipti sub elasticul fustiței sau al bikinilor, la lăutari - udați cu scuipat și lipiți pe fruntea lor, la șanteoze vârați în decolteu. Bani, bani, dolari și Euro!

Dar cine să-i mai sorteze și să îi ia la puricat? Acum se mai încurcă să caute fire de mătase, sau se uită după filigran doar amărății ce cumpără și ei câteva bancnote pentru a le da, căci e la modă șpaga în valută.

De pipăit e chiar periculos, căci prostimea nu știe, dar nu e bine deloc să lași amprente pe banii de dat șpagă că ți se poate organiza un flagrant, și cazi tot tu de fraier, căci se pedepsește și datul, și chiar și tentativa. Sau, dacă ești puiantru ce iei încă șpaga cu mâna, e recomandat, când primești, să nu atingi bancnotele, ci să apuci teancul ca pe CD, căci pot fi "prăfuite" cu pulbere de capcanare.

Cei care au făcut avere adevărată, dând și luând, că nu se poate doar să iei, ci se dă en gros celor dinspre vârful „lanțului trofic”, acum dau și primesc „comisioane” mutând sumele în conturi, și nu mai umblă cu cărămida. Umblă cu carduri, și nu își mai țin portofelul doldora, și nu mai bagă în seamă fiecare bancnotă.

Mai abiturii cei care s-au silit să se îmbogățească, dar, într-un final ajungem toți să căutăm fire, nu pe bancnote ci albe la tâmple, și să ne pipăim de acum ridurile.

reverențe în fața unei cariere de excepție. La fel de talentat este înfățișat și pictorul Bortă Ovidiu Ambrozie (BOA) care face o "exceletă radiografie a clasei politice românești", plus o serie de aprox. 4000 de caricaturi, prezentând pe marii români din trecut și de astăzi. Cât despre pictorul american Thomas Kinkade, supranumit și pictorul luminii, opera lui peisagistică, plină de noblețea perfecțiunii, are scilipiri de geniu, prezentând frumusețea creației divine transpusă într-o cromatică de lumină și basm.

Cine survolează paginile "*Petalelor de cuvinte*" va descoperi că este vorba nu doar de un volum de simple adnotări critice, de impresii personale, ci de remarcabile prezentări elaborate cu o scriere lină și calmă de la un capăt la altul, făcute de un autor care evită să folosească „mătura și fârașul” atunci când lecturează texte dintre cele mai diverse; el recurge la un fel de laser al unei logici care dozează gradat detaliile semnificative. Punctările lui aduc un plus, ce obligă mesajul analitic să curgă firesc. Totdeauna, semnificativul textului analizat se simte bine stăpânit de un control inteligent, neaccentuându-se detaliile ne semnificative și rezolvând cu calmitate inconvenientele prin abordări lexicale acceptabile. Analizând textele autorilor mai puțin cunoscuți, criticul intuiește că dificultățile acestora, de obicei, cresc exponențial, înțelegând ambiția și setea de perfecțiune a tinerilor autori. Cartea lui Gheorghe A. Stroia descrie etape, ipostaze, direcții - uneori limpezi, altele mai nebuloase, inerente începuturilor unora din acești autori.

În tot ansamblul ei, "*Petalele din cuvinte*" nu numai că nu se vor ofili niciodată, dar au șanse să fie percepute, dacă nu ca un model absolut, atunci ca un aparat peren de selectare care își va păstra ritmul radiografiilor tridimensionale, grație citatelor bine alese. Noi salutăm această regie bună și această formă de expresie a interesantului slalom printre sinele diverșilor autori din care au fost extrase citate din cele mai esențiale, care întregesc tablourile alternativ, introduse prin lianți logici bine găsiți, legitimând, de fapt, creațiile scanate inteligent de talentatul și tânărul critic.

În concluzie, cititorul nu poate fi decât fericit să întâlnească o asemenea carte plină de solitudinii optimiste, departe de a fi un simplu meniu amalgamat de subiecte literare și plastice, ci un aparat solid de selecțiuni valoroase, un complex de impresii convingătoare, unde întâlnim cadre mobile, schimbări și alternări de lumină cu mici umbre evanescente care ne dau în final senzația unui reflector proiectând o rază ce se mișcă peste vârfuri de construcții noi, pentru a le evidenția cromatică vibrărilor de la baza lor.

Așteptăm cu nerăbdător interes continuarea acestui volum.

Camelia CONSTANTIN

DANSUL

Dansul înseamnă pasiune!

Exprimarea eu-lui, amprenta ritmului ce definește unicitatea fiecărui om! Varietatea mișcărilor subliniază stările sufletești și transformă mișcarea în artă pură! Acordurile muzicii dau impuls auzului.

Ziua e corespondentul nopții... moartea, o prelungire a vieții către dimensiuni mai evoluat, dar dansul este vibrația sângelui ce se împletește cu bătaia inimii!

Pirueta suavă îți înalță privirea spre cer unde spiritul își absoarbe lumina și talentul. Murmurul pământului îți încarcă trupul de forță. Rezultatul este explozia materiei ce face dragoste cu infinitul diafan al sufletului!

Uduirile corpului sunt asemenea flăcărilor care ard și se alimentează din focul divin! Dansul este literatura pasului ce atinge abia simțit cărarea inimii, se înalță spre steaua creației acolo unde îngerii te ating cu aripile luminii. Îți oferă fericirea paradisului.

Dansul este poezia vieții... libertatea neîmbânzită ce desface toate barierele și ne unește cu Dumnezeu!

Descătușarea timpului și forma expresiei prin dans o regăsim în toate formele naturii.

Adierea vântului e suflul ușor, respirația ființei. Soarele este focul din secretul coregrafiei. Munții... Privește spre ei! Măreția poziției tale în dans va fi egală cu distincția piscurilor semețe! Natura dansează, trăiește, respiră!

Întoarce-te spre misterul de argint al lunii și vâlul ei străveziu va transforma senzualitatea dansului într-o formă de manifestare creativă.

Dansul... energia creatoare...

Așează-te în centrul universului tău, trăiește-ți destinul pentru care ai fost născut. Nu sta în umbră! Viitorul este al tău... alunecă în pași de dans! Totul în jur va fii magie pură.

Lipește-ți fruntea de stele, închide ochii, concentrează-te... atrage spre tine sursa caldă din grădinile iubirii divine... dansul tău va deveni una cu tine și cu mediul înconjurător... icoana din conștiința sentimentelor... templul energiilor pozitive și strălucitoare al grădinii lui Dumnezeu!

Când te vei afla la granița dintre lumi... dansul tău va deveni contopirea cu Nemurirea..

Drum bun printre stele, Magician al inimilor!

Tribut lui MJJ - king of pop

Inițiatul

Oglinda din apă ți-a reflectat privirea. Sufletul. Viața. Închizând ochii, ai văzut o parte din adevăr sau chiar tot. Cine știe?

Te-ai înălțat prin Spirit, ai ajuns în inima cunoașterii. Lumina a pătruns în adâncurile finite și infinite ale ființei, în fiecare celulă. Ai înțeles menirea.

Un glas divin auzit doar de subconștientul inimii, ți-a șoptit secretul destinului. Nu l-ai pierdut niciodată! Ai luat o parte din el, l-ai transformat în ritmuri... cuvinte... mesaje. L-ai pus la dospit în conștiința umană. A crescut și asta nu e totul!

Muzica Universului are puteri tămăduitoare. Se infiltrează în imaginația ta, o transformi în realitate, dăruiești lumii. Aceasta este menirea ta pe Pământ.

Ucenicul Vrăjitor, cel ce împarte cu semenii harul primit din cer.

Deschizi ochii și imaginile se succed cu viteză năucitoare. Ți s-a permis să cunoști cartea sorții.

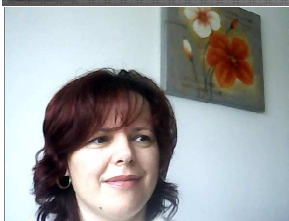
Pe prima pagină... numele tău scris cu litere de argint într-o limbă necunoscută. Parcurgi filă după filă, imaginea ta din oglindă se schimbă. Lumini și umbre te învăluie, se împletesc, se amestecă... Umbrele din tenebrele unor suflete întunecate. Le simți ura! Ce tare dor rănilor vorbelor deșarte și faptele lor îndreptate împotriva ta! O șfichiuire de bici ud e lacrima nevinovăției. În lumini sunt umbre... în umbre sclipeșc speranțele. Ai făcut cunoștință cu trădarea perfidă a marilor malefici. Au folosit toate armele să te distrugă! Ai perceput mizeria conștiinței lor cu intuiția sufletului de copil. Dar le-ai simțit ca un adult. O flacăra roșie, fierbinte îți atinge fruntea... te inundă. Urcă și coboară, se uniformizează în corpurile tale. Explodează în imaginație, revarsă căldură și magie. Ritmuri înalte străbat trupul. Dansul devine unirea naturii senzuale cu pasiunea pur divină a creației. Ești un instrument al dragostei, înzestrat cu talentul subtil al misterului. Arcușul melodic atinge undele cerebrale, le perfecționează.

Păstrezi în ungherele cunoașterii taina ce ți-a fost încredințată. Responsabilitatea e mare, greu de îndeplinit! Tu o faci din iubire. Cu plăcerea fierbinte a extazului. Un inițiat în măiestria artelor. Un magnet pentru suflete asemeni ție și nu numai. În mintea oamenilor, te poți transforma în dorințele lor. Poți deveni orice personaj al aspirațiilor visătorului. Ai capacitatea de a capta căldura din înalțuri și a o transmite în inimile celorlalți. Un nucleu de energie benefică. Extaz și liniște. Lacrimi și fericire. Un izvor de beatitudine euforică a simțurilor, induse prin muzică. Vocea e o șoptă de dor picurată în urechile ascultătorilor.

Un fulger iute lovește. Te doboară, te aruncă în valurile agitate. Apa te acoperă, îți umple gura... astupă ochii. Suflarea te păreșește. Prea devreme. Faci un ultim efort, o zvâcnire. Te avânți în sus. Leși din adâncuri, sorbi cu nesaț aerul curat al liniștii ce te cuprinde ca un abur. O altă lume se înfățișează. Culoarele sunt curate, purificate în soarele alb cu raze calde dar mângâietoare. Făpturi în straie imaculate te înconjoară și te conduc într-un loc sigur... Acolo unde te-ai născut.

În Leagănul Creației.

Maria IEVA

Destinul cuvântului

zbuciumul lumii
clipa de iluminare
sărutul îngerilor
binecuvântarea pământului
perfecțiunea divină
nașterea cuvântului

zborul porumbelului alb
universul cunoașterii
calea iubirii
pacea infinitului
lumina înțelepciunii
împlinirea cuvântului

Din piscurile înșorite

Din piscurile înșorite
Apune lacrima și curge
Iar din lumini îngălbenite
Spre tine sufletul se scurge

O, cât aș vrea să zbor departe
Spre ochii tăi cei visători
Spre lumea ce nu are moarte
Să fim cocorii migratori

Îmbrățișând albastru-verde
Înlănțuiți în fulger alb
Cu stropi de dor să ne dezmierde
Lumina viselor cu drag

Cad picături de rouă vie
Din visele ce ne-au unit
În univers o galaxie
Veghează dorul infinit

Apune lacrima și curge
Din piscurile înșorite
Cu tine sufletul ajunge
Spre alte lumi făgăduite

Între ieri și mâine

Între ieri și mâine
Am fost și voi fi.
O clipă rămâne...
Ce-am fost într-o zi?

Între trup și suflet
Lumină și lut,
Răsună un urlet
În semn de salut.

Între cer și ape,
Un brâu de culori,
Lumini, horoscoape
Și ochi temători.

O clipă rămâne,
Am fost și voi fi,
Între ieri și mâine,
Ce-am fost într-o zi.

Mă vei cunoaște

Mă vei cunoaște poate într-un răstimp galactic
Sub clipa ce se-abate din drumul veșniciei,
Purtat de-același vis, de-același dor sălbatic,
Când visul veșnic zboară din tâmpla nimicii.

Când amurgiri de vise încep a se desprinde
Și viața în lumină apune să se nască
Mă vei cunoaște poate când cerul iar s-aprinde
Și clipele vor plânge uitarea omenească.

Când steaua va renaște din apă, foc - țărână
Și zborul nemuririi iubirea îl învață,
Când soarele și luna vor merge mână-n mână
Ne vom cunoaște poate, o zi, un an, o viață...

Clipa

S-a prins de veșnicie clipa
Deasupra norilor de vise
Și îngerul, pierzând aripa
Cunoaște legile nescrise.

Și amintirea-i e neclară
Din timpul fără timp căzut
Amestec plămădit din ceară,
Din lacrimă, din dor, din lut...

De doruri palmele-s brăzdate
Și ochii-s ridicați la cer,
Din astrele însângerate
Se nasc iar clipele și pier.

S-a prins de veșnicie clipa
Deasupra norilor de stele
Și-ntinde îngerul aripa
Și legile se nasc din ele.

Calea Lactee

Lăsa-voi iubirea să curgă
Spre marea din care-a plecat,
Din calea lactee s-ajungă
La vecinicul mâine uitat.

Cu doruri din ani adunate,
Cu verdele crud în priviri,
Din clipe de vis alintate
Renasc, înflorind, mari iubiri...

Cu aripi de îngeri în inimi,
Cu suflet și dor dezlegat,
Cătând mereu visul unimii,
Iubirea, ca ieri ne-a legat.

Spre marea din care-a plecat
La calea lactee s-ajungă,
Din vecinicul mâine uitat
Lăsa-voi iubirea să curgă...

Adrian BOTEZ

OCHIUL SFINXULUI*(eseu despre romanul polițist)**(urmare din Boema 29 / iulie, 2011)***3. Pionierul american și ambițiosul englez
Aristocrație mediocro-crație (Dupin/VS/Holmes)**

Americanii, în scurta lor istorie, n-au creat multe lucruri originale - dar l-au avut pe Edgar Allan Poe (1809-1849), cel care a creat o specie literară cu totul nouă și incitantă: **povestirea-novelă polițistă**. Și un raționament (acompaniind o construcție epică) "à rebours", dinspre sfârșit spre început ("film proiectat pe de-a-ndoaselea (...) luând timpul invers și răsturnând cronologia - povestirea urmând ordinea dezvăluirii (...) raționamentul eliminând senzația"¹³). De ce un romantic a creat o specie ca expresie a rațiunii-deductiei logice? Probabil că dipsomanul și opiomanul genial Poe voia să descopere o cale volitiv-umană, prin care să exorcizeze monștrii fanteziei sale maladive. Să-și pună în ordine propriul dezastru interior. Și din această terapie a disperării (care nu l-a salvat pe descoperitor) s-a născut motivul modern al CAPTIVANTULUI COMERCIAL. Prin care devenim, pervers, complicii crimei și contemplatorii unui zeu satanic: CADAVRUL. Și prin care exorcizăm, uneori doar, demonul crimei - alteori, tocmai prin epicul polițist captivant, defulăm-exhibăm CRIMINALUL (potențial) din fiecare din noi. (Punem în cârca personajului literar furiile devastatoare din noi, pornirile suprimate de viață din noi). Sau, poate nu atât de paradoxal, ni-l cultivăm și rafinăm pe CRIMINALUL DIN NOI.

Există o fascinație cumplită a pasajelor oribile, care descriu efectele CRIMEI, la care omul este (implacabil!) **asociat** (într-o complicitate retroactivă, dar profund semnificativă, cu istoria evoluției / involuției speciilor...¹⁴). Poe se proiecta pe sine-viciosul sinistru, în corpurile sălbatic mutilate ale doamnei L'Espanaye și domnișoarei Camille L'Espanaye¹⁵. Dar noi, modernii, ce proiectăm? Destule - într-aceste veacuri ale creșterii exponențiale a potențialului de violență planetară. Două războaie mondiale-planetare n-au potolit, decât în măsură nesemnificativă, setea de violență - ba chiar i-au descoperit acesteia canale de explozie-implozie mult mai multe și mai pervers-rafinat decât povestirea-novela-romanul polițiste.

Sir Arthur Conan Doyle (1859-1930), prin celebrul său personaj (cvasi)literar, Sherlock Holmes, nu face decât să exprime invidia, față de un rival superior spiritual. Când doctorul Watson vrea să-și exprime admirația față de deducțiile uimitoare (pentru Watson...) ale lui Holmes, și îl compară, imprudent și nediplomat, cu Auguste Dupin al lui Poe - țâfnosul vanitos Holmes se dezlănțuie într-o diatribă devastatoare, care-i cuprinde pe toți nerecunoscuții (de el) săi colegi întru "detectare" a crimei¹⁶: "Fără îndoială, îți închipui că mă măgulești comparându-mă cu Dupin (...). Ei bine, după părerea mea, Dupin era un individ cu totul inferior. Șiretlicul lui de a întrerupe gândurile prietenilor săi printr-o remarcă - după un sfert de oră de tăcere - ține mai degrabă de teatru, de artificiozitate (...) Lecoq [n.n.: personajul-detectiv al scriitorului francez Emil Gaboriau - 1832-1873] era un biet cârpaci în meserie (...) avea o

singură calitate: energia (...). Aș fi putut să fac acest lucru în 24 de ore. Lui Lecoq i-au trebuit șase luni. S-ar putea întocmi un manual pentru detectivi, spre a-i învăța... ce nu trebuie să facă".

Dacă în ce privește atitudinea de salahor al crimei, precum și lipsa totală de rafinament intelectual a lui Lecoq, suntem de acord cu Sir Conan - în ce-l privește pe decadentul aristocrat Dupin - nu împărtășim deloc opiniile lui Doyle-Holmes. Dimpotrivă. Doyle este dublu întemeietor negativ: a) al unei industrii a povestirii și romanului polițiste (să nu uităm că, de fapt, în Anglia, Charles Dickens, 1822-1870, campionul **romanului comercial**, ratase "de puțin" pionieratul întru **romanul polițist**, prin **Barnaby Rudge**), tot ce constituie "saga" lui Holmes (extrem de simplistă, cu cadru spațial convențional la culme, anunțând-o, deja, pe maestra incontestabilă și nesuferită a SCHEMATICULUI "POLICIER" pe bandă rulantă - doamna Agatha Christie - 1891-1976, cu al ei la fel de nesuferit, arogant "campion al circumvoluțiunilor și celulelor cenușii" - Hercule Poirot) nefiind decât niște construcții schematice - ingenioase, "îți fură ochii", dar atât, și b) al **detectivului hiperspecializat** (până la disprețul suveran față de cultura generală - un Garcea ponderat, harnic și eficient, mai manierat și nu agramat), care se întreține socio-biologic din meseria de "copoi" (chiar dacă se numește pretențios: "detectiv consultant neoficial"): "pâinea mea cea de toate zilele depinde de ele"¹⁷, afirmă Holmes, despre deducțiile sale (anulându-le, astfel, spiritul de **detașare filosofică, superioară**, al lui Dupin). Deci, un negustor de mistere. Și nici titlul nobiliar (obținut "pe spinarea" lui Holmes!) al autorului Doyle, nu i-a prins rău și nu l-a făcut sărac pe deținătorul lui...

Approape singura calitate a textului doyleian (ca și a majorității epigonilor săi, până-n zilele noastre) este **abilitatea** - de a dezvălui crima-cadavrul când și cum vrea autorul și de a construi o povestire-relatare, cât mai meticuloasă, credibil-justificativă, în jurul crimei-cadavrului. Holmes, cu toate pretențiile sale filosofarde (extrem de rare și de un bun-gust foarte discutabil: "Crima este banală, viața este banală și numai calitățile banale își găsesc o utilizare în această lume"), nu poate depăși zona particularului. Nici măcar nu se întrebă cu privire la soarta ulterioară a infractorilor prinși de el - necum să facă efortul perseverent de a-i investiga și salva spiritual, cum face "father Brown", al lui G. K. Chesterton ("Dar părintele Brown a străbătut ceasuri îndelungate dealurile învăluite în nea, sub sclipirea stelelor, în tovărășia unui ucigaș; iar ce și-au spus unul altuia nu va putea fi aflat niciodată"¹⁸).

Schematismul construcției este mascat de pretenția lui Doyle-Holmes de "știință exactă" a deducției și, consecutiv, a relatării tip "policier": "Detectia este, sau s-ar cuveni să fie, o știință exactă și, ca atare, trebuie tratată în aceeași manieră rece, lipsită de emoție. A introduce o tentă de romantism produce același efect pe care l-am obține dacă am introduce o poveste de dragoste sau o răpire, în cea de-a cincea teoremă a lui Euclid"¹⁹. Dar Wilkie

(continuare în pag. 24)

Collins (1824-1889) a introdus, în **Piatra Lunii** (policier "gotic") povestea de dragoste - și, datorită artei sale, romanul lui Collins se citește cu aceiași fiori plăcuți, "romantici", cu aceeași plăcere estetică (cine-l citește - cine nu...) și azi. Or, plăcere estetică la Doyle (seria uscat-holmes-iană) nu există, decât cel mult la nivelul dozării suspansului (dar Doyle nu excelează nici măcar în aceasta!) - iar povestirile, în special (unele romane - da, din rațiuni extra-"policier", de documentare: ex. **Valea Groazei**), nu mai sunt reluate de cititor, decât dacă a uitat raționamentul fundamental - ceea ce e destul de greu, acest raționament fiind dezvoltat special pentru mințile noastre plebeu-mediocre...

De ce și cine s-a îndrăgostit atât de tare de Holmes, de-au ajuns londonezii din hale (!) să-l amenințe cu linșajul pe creatorul personajului literar, când acesta din urmă s-a cam plictisit de schemele-trucuri ale "construcțiilor" doyle-holmes-iene (notă: cine vorbea de trucurile-"artificiile" lui Poe-Dupin!) și și-a "asasinat" personajul? Iar scriitorul, ținând la propria-i piele, l-a "înviat" la comandă pe personaj, ridicându-l pe Holmes, precum Hristos pe Lazăr, din prăpastia unde-l azvârlise doctorul Moriarty...

Și de ce nu s-au îndrăgostit oamenii de Dupin, ci l-au uitat complet (doar istoricii literari mai cotrobăie printre raționamentele lui Dupin)?

Simplu: Holmes este de nivel mediocru (fără studii superioare, performant extrem-secvențial, extrem de îngust, cu "ochelari de cal", limitativ, deci creând, în orice caz investigat, impresia "faptului divers" - deși extrem-"senzațional", post factum! - iar nu al unei încadrări în cosmic - deci, abia aici se poate vorbi de "artificial" - în sensul de prea evident-rudimentar convențional), așa cum erau și sunt toți gură-cască ai "popoarelor" ("masele"...). Individul contemporan, hiper-specializat și el, cu o cultură extrem de precară, îl admira (simțindu-se solidar spiritual) neprecupețit pe cel care era, concomitent, o proiecție a sinelui său prezent și o proiecție a râvnitului sine, din viitor - o vedetă facilă întru toate și un incult declarat și sfidător: "Ei bine, pentru mine, pentru munca mea, ar fi absolut același lucru dacă ne-am învățat în jurul lunii" - iar din lista lui Watson (despre cunoștințele lui Holmes), rezultă: "Cunoștințe de literatură - zero, cunoștințe de filozofie - zero, astronomie - zero, politică - slabe" etc.). Cum să nu îndrăgești (dacă mai poți îndrăgi ceva), tu, tânăr ori mai puțin tânăr al zilelor noastre, un astfel de personaj-reper? Cu o minte, cu un orizont de gândire atât de comode...

Auguste Dupin e mult prea sofisticat, cu orizonturi mult prea vaste de cultură și gândire, care-l obolesc ("se întrebuițează serios") teribil, chiar pe un om cult al zilelor noastre. În primul rând - e aristocrat (decăzut, sărăcit, dar aristocrat! - social și spiritual) - or, vremurile moderne întrețin, mai pe față, ori mai discret - un cult al plebeului, al liberalului, grosolan și agresiv-descurcăreț ("made self man"). Auguste Dupin e prea cult pentru a avea fie și un șir firav de "fani" (cine? punkerii ocupați în discotecă, până peste cap?): "Singurul său lux erau (...) numai cărțile, dar la Paris ele se pot căpăta cu ușurință". Cultivă, și el, ca și tineretul contemporan - NOAPTEA - dar nu pentru desfrâu, ci

avea dragoste"pentru noapte, numai pentru că e noapte" - de fapt, pentru a plasa meditațiile și raționamentele nu departe de placenta lor: VISUL COSMIC. La raza luminii lumânărilor, "sufletele noastre se lăsau în voia visurilor (...) căutam printre straniile umbre și lumini ale marelui oraș acea exaltare fără sfârșit a spiritului pe care numai observația calmă ți-o poate da". Noaptea și cultura - ca fundal muzical contrapunctic, pe care se pot țese raționamentele, în concordanță cu Creația Divină Ordonată. Poe-Dupin - artificial? Doar în măsura în care orice creație umană, și mai ales cea artistică (truism!) este "artificială". Ceea ce Liviu Cotrău și Vincent Buranelli (în egală măsură) pun pe seama nuvelei polițiste **în genere** - noi afirmăm că se potrivește **în primul rând lui Poe**: "antirealistă, 'un basm pentru raționaliști'"²⁰. Raționamentele deductive nu doar că sunt exacte, urmând o logică impecabilă (exersată încă de la **Jucătorul de șah al lui Maelzel** - și dusă la strălucirea deplină de personajul William Legrand - admirație fără limite a lui Poe, față de subtilitatea **spiritului temerar-avântat galic!**, din **Cărăbușul de aur - unde există, nu-i vorbă, și cadavre - dar există cutezanța expediției spre Enigma Cosmico-Umană**: "ne putem îndoi pe drept cuvânt că iscusința omului ar putea născoci o enigmă alcătuită în așa fel, încât tot această iscusință să n-o poată dezlega dacă stăruie"²¹) - dar se extind în domenii atât de vaste, încât refac impresia de coerență și continuitate cosmică, pe deasupra oribilelor măști ale crimei. Impresia reîncadrării umanității în peisajul ordinii cosmice (după rezolvarea cazului criminal=caz de siluire a acestei divine ordini): "Cunoașterea esențială se află totdeauna la suprafață (...): o căutăm în adâncimea văilor, iar nu pe creștetul munților, unde se află"²². Cu alte cuvinte, scrierile "polițiste" ale lui Poe sunt, ca și personajul Dupin însuși, gratuite (în intenția filosofică de generalizare) și generoase, precum ARTA ÎNSĂȘI. Și pot fi recitate cu plăcerea egală (ba chiar îmbogățită!) a primei lecții.

4. Zei, corifei, tarabagii și impostori, în romanul polițist euro-american

Din păcate, povestirea/nuvela/romanul polițiste, intrând în secolul XX, n-au progresat calitativ, ci s-au transformat în industrie (cu excepții memorabile!). Și, evident, acest lucru s-a produs, mai ales pentru că așa-zisa "evoluție-dezvoltare" a "policier"-ului a avut loc pe teritoriul nord-american, acolo unde totul este **marfă**, unde economicul predomină, fără împotriviri și revolte semnificative. Dacă Poe, o personalitate genială, și tot a făcut calculul financiar, atunci când a trecut de la poezie la... August Dupin... Poemul celebru, **The Raven-Corbul**, i-a adus... 5 dolari, pe când povestirile erau cu mult mai "comerciale", practic, asigurându-i existența (precară oricum, din pricini știute, în lumea damnată a genilor).

Ceea ce a evoluat, în anii noului secol, este tehnica construcției și analizei - dar nu și conținutul profund spiritual și, mai ales, nu moralitatea însuși romanului "policier" (devenit cel mai "comercial" roman²³): acesta este, mai mult ca orice carte, o

(continuare în pag. 25)

MARFĂ. Mai ușor vandabilă: deci, "creatorule"-producătorule, grăbește procesul de producție, prin orice mijloace (cum o fi, că "se caută!"), chiar prin cele lipsite de "fair play" (față de cititor și societate)! E drept, crima se petrece, acum, "în pas cu cititorul", crima este construită "la vedere", anticipată, imaginată, fictivă, criminalul este psihanalizat freudian etc. Dar problema CRIMEI și CADAVRULUI (individual și social) și, cu atât mai puțin, a ESTETICII SCRITURII "POLICIER" - nu și-o pune aproape nici unul dintre scriitorii de "policier". Cu infime excepții, pe care nu le vom trece cu vederea.

În fine, trăgând oarecum linie, vom înregistra, totuși, câteva nume celebre, dacă nu și (totdeauna) garante ale valorii estetice. E vorba, oricum, de epigoni (fie ai povestirii poe-ști, fie ai prozei "policier" și de mister anglo-saxone, tip Doyle, dar și tip roman gotic, rețetă surorile Brontë etc.), în marea majoritate a cazurilor - dar și de personalități distincte. Ne reținem numele (să începem cu doamnele! - pentru că, astfel, și vom sfârși repede...) americancele **Mignon G. Eberhart** (fină dozatoare a suspansului, în **Conacul groazei**) și **A.K.Green**; în ce-i privește pe bărbați, aceștia sunt sumedenie, deci va fi nevoie de o selecție drastică (făcută și cu ajutorul unor antologii ale prozei polițiste): înafară de deja amintitul **Dashiell Hammett**, cu al său mefistofelic (fie vorba între noi, un Mefisto afemeiat, de prost gust, cam grobian și peste măsură de arogant...²⁴) Sam Spade ("semăna cu un mefisto blond și simpatic"²⁵), să-i menționăm pe **Raymond Chandler** (la care vom reveni), cu al său natural și simpatic detectiv, eternul Philip Marlowe (care, în nuvele, alternează cu Dalmas și Carmady, dar tot acela e...), aflat aproape mereu în jenă financiară (de, America, America...) - poate cel mai personal și amar-reflexiv, dintre personajele "policier"-ului american; pe pesimistul englez **James Hadley Chase**, alias René Brabazon Raymond (1906-1985), ai cărui polițisti-detectivi (cinici și corupți: Anderson, Devery etc. - toți sunt plasați în S.U.A....) fac periculos de multe viraje de pactizare cu zona infracțională²⁶, după modelul deja funcțional al francezului Arsène Lupin, "creatura" lui Maurice Leblanc; **Ellery Queen**, cu omonimul său detectiv (cam tot așa de harnic salahor binevoitor, plicticos și neandertal-ian, precum mai bătrânul său coleg european, Monsieur Lecoq, al d-lui Gaboriau - dar ceva mai metodic și mai stilat²⁷); **Peter Cheyney** (un fel de Henry James al "policier"-ului: în mod egal - englez și american), de-a dreptul frivol, în aparență, dar, prin ochiul detectivului Frayme, din Damele (ce le pasă damelor) - cu acțiunea plasată în Palm Springs - S.U.A., trădând aceleași propensiuni spre observația gravă și critica socială, de care dăduse dovadă Chandler²⁸; apoi **James Cain** - 1892-1977 (cu, de-acum, clasicul roman **Poștașul sună întotdeauna de două ori**); **Alistair MacLean**, cu excelentul său roman (semi)"policier": **Ultimele șase minute** (depășind "triller"-ul facil, spre artă autentică - dar, din păcate, autorul lui ne-reeditând performanța, în celelalte romane ale sale...²⁹); **Ross MacDonald** (alias Kenneth Millar - n.1915), cel care încearcă să pară "filozofic" (dar nu prea mult, că strică firmei!), prin personajul voit "hamletiano-freudian", Lew Archer (foarte dostoevskian chiar, în momentele sale

de digestie:"sunt vinovat de toate crimele, comise de mine sau de semenii mei"³⁰... Pleiada detectivilor (literari) americani (Spade, Marlowe etc.) și-a aflat parodiarea, de bună calitate, în romanul **Cheia aurită**, a lui Juan Angel Cardí.³¹

Pentru noi rămâne un mister dacă Gerald Barrymore **s-a inspirat** din, sau **a plagiat** povestirea polițistă **Fantoma mașinii de scris** - după povestirea policier a lui Roy Vickers, **Mortul cu brațul ridicat**... Seamănă între ele, ceva de speriat... "Să juri, nu alta, că-i...a lui, Fănică!"³²

Pe bătrânul continent, înafară de exasperanta englezoaică **Agatha Christie** (cu schematismul ei epic de două parale, cu ubicuele personaje, foarte înfloritoare și săcâitoare, Hercule Poirot și Miss Marple - și cu o prolificitate de carte de-a dreptul stahanovistă³³), nu se poate trece nici peste conștiinciosul, tenacele și perpetuu publicatul autor englez **Edgar Wallace** (1875-1932)³⁴ - peste 150 de romane... - dar cu atât mai puțin peste francezul **Maurice Leblanc** - 1864-1933 (despre care deja am amintit și vorbit, stabilind că a corupt grav noțiunea de **detectiv**, creând ambiguitatea, periculoasă etic, **apaș-detectiv**, prin celebrul Arsène Lupin - căruia încearcă, în zadar, să-i creeze o aură tragică și epopeic-gaelică, prin romane de tipul **Arsène Lupin și comoara regilor Franței**, **Afacerea Kesselbach** sau **Una din porțile infernului**³⁵) și, mai cu seamă, peste parodicele "policiers"-uri ale vigurosului **G.K.Chesterton** și al său etern și ubicuu "father Brown" și puzderiile de "policiers"-uri get-beget ale amoralului belgian **George Simenon** (n.1903, s-a ascuns sub 17 pseudonime literare!), creator al atât de moralului și convins-familistului comisar Maigret (mai interesant, complex, convingător și mai viu, însă, este Maigret-ul creat, cinematografic, de genialul Jean Gabin...).

De remarcat că, cu cât avansăm în secolul XX, cu atât autorii de "policier" cedează, în general, modei: apar din ce în ce mai multe pasaje erotice, frizând chiar pornograficul³⁶.

Ajunși aici, să spunem că admirăm, oarecum, reținerea cvasi-pudică a lui Simenon din romane - doar prin comparație cu scandaloasele pagini din memorii. În cele 420(!!!) de romane și romane scurte în care l-a creat, fumătorul său de pipă, Maigret, nu cade niciodată în ispită, în fața "nurilor" infractoarelor (și ne-infractoarelor) de tot soiul - spre deosebire de autorul-creatorul său, care declară placid că s-a culcat, în viața lui, cu cca. 10.000 de femei, "o cifră perfect normală - banală, chiar. Când ți-e foame, mănânci. Când ți-e sete, bei". E drept, nici nu neagă că 8.000 din cele 10.000 erau prostituate... Achiesăm la spusele lui Anthony Burgess, că "marea calitate a lui Maigret este temperanța sa sexuală, iar profundul său atașament față de soția sa este, fără nici o îndoială, ceva invidiat de creatorul său."³⁷ Iată unde ajunge autonomia ontologică a personajului literar - să-i dea lecții de "temperanță" Dumnezeuului său (atât de pământean)!

Ajunși aici, un cuvânt despre "father Brown" și părintele său, G.K.Chesterton (1874-1936) - nu strică

(continuare în pag. 26)

deloc. Convertit, trup și suflet, la catolicism, într-o Anglie masiv protestantă - Chesterton transformă personajul său miniatural și "cu privire bovină", într-o veritabilă catapultă împotriva contemporanilor săi arogant-protestanți și arogant-majoritari (dar și într-o catapultă împotriva fostului Chesterton-protestantul...). Sub aparența extrem de banală și plicticoasă, micuțul preot ascunde întreg arsenalul cu care ar trebui să fie date peste cap toate prejudecățile societății filistin-anglicane, plutocratice în structură și mentalitate. Din păcate, cei 12 pescari "veritabili" (aristocrați practicantși ai unui snobism exclusivist și imbecil³⁸) nu vor putea fi convinși niciodată de faptul că, între un chelner și un gentleman, nu există nici o deosebire de fond, și atunci (sau: totuși, bănuind ei ceva...), "gentlemanii" și-au făcut fracuri **verzi**, pentru a se deosebi de chelneri(!) - și, din același motiv al noncomunicării peste falia socială, dintre "plebe" și plutocrație, părintele Brown preferă să se ducă la școala de surdomuți, decât să asiste la etalarea prejudecăților anchilozate ale membrilor unei societăți de ipocriți snobi, care nu vor recunoaște niciodată că au greșit în aprecierile cu privire la membrii "mafiei" lor plutocratice³⁹ (din același motiv, din exasperare față de prejudecățile de nemutat ale unei societăți în care funcționează "omertă", legea tăcerii complice și ipocrit-criminale, alter ego-ul părintelui Brown, Horne Fisher, profund cunoscător al tuturor ramificațiilor CRIMEI din înalta societate anglicană, este nevoit "să arunce înapoi în apă peștele mare"⁴⁰). Părintele Brown ar fi putut să fie ceea ce niciodată nu va fi (un **reformist**, care să pună în evidență superioritatea moral-spirituală și de profunzime a Bisericii Catolice, asupra mercantilismului protestant!), dar rămâne, totuși, un **revelator fotografic** al unei societăți umane aflate în plină descompunere morală (ajungând la "cea mai sinistră crimă din lume" - paricidul din lăcomie⁴¹). Remarcăm, cu deplină admirație, minuțiozitatea estetică și etică a "policier"-ului-satiră socială chestertoniană: "Cred că e destul de periculos să stai pe locurile astea înalte, chiar pentru a te ruga (...) vreau să spun că ți se poate prăbuși sufletul, chiar dacă trupul rămâne pe loc (...). Cunosc un om care a început prin a se închina alături de ceilalți în fața altarului, dar care, apoi, a îndrăgît locurile înalte și singuratic (... și o dată, pe unul din aceste locuri amețitoare, de unde i se părea că lumea se învârtește sub el ca o roată, mintea i se învârti și își închipui că era Dumnezeu. Și astfel, deși era un om bun, ajunsese să săvârșească o mare crimă"⁴².

5. "Policier"-ul lui Chandler: Crima și America americanului

Ne întorcem la ceea ce am promis - opera "policier" a americanului **Raymond Thornton Chandler** (1888-1959). Autor foarte în vogă, în S.U.A., prin anii '40-'50, lăudat de ziare (a se vedea aprecierile din **Daily Telegraph** - dar nu s-a făcut, încă, nici un studiu amănunțit al operei lui Chandler, deși merita din plin acest prinos al cititorilor-critici!), dar, mai cu seamă, citit de public - la câțiva ani după moartea sa, voga s-a stins, numele său nu mai e pomenit decât de istoricii fenomenului "policier". De ce oare? S-au înșelat cronicarii literari, publicul? Nu credem - ci considerăm

că publicul de după dispariția fizică a lui Chandler a cedat tentațiilor romanelor mult mai facile și mai erotizate, nonartistice, nonestetice - romanelor de serie. Or, Chandler tocmai "serialist" nu este: a scris extrem de puțin și extrem de elaborat și greu, în comparație cu majoritatea confrăților săi într-ale "policier"-ului⁴³. A rezistat cu brio tentației cantității, și-a pregătit, cu extremă grijă, fiecare frază sau expresie (folosește cu succes argoul, diferențiat pe zone ale Californiei...), fiecare nume, fiecare secvență - exersându-și mâna - întâi, în nuvele, utilizate drept ciorne - apoi, abia, dezvoltând nuvela, cu tandrețe și nemulțumire estetică nestinsă, spre romanul deplin încheiat narativ și semnificativ. Romanul **Somnul de veci** e pregătit de nuvela **Ucigaș în ploaie**, splendidul roman **Adio, frumoasa mea**, e, cu migală, întâi bruionat în nuvelele **Colierul de jad** și **Caută femeia** etc.

Îl admirăm neprecupețit pe Chandler, pentru că nu a vrut să se regăsească în fraza lui Doyle-Holmes: "Toate fărădelegile au o puternică asemănare între ele, un fel de aer de familie și, dacă posezi în vârful degetelor detaliile a o mie dintre ele, este aproape imposibil să n-o poți dezlega pe cea de-a o mie una". Nu: Chandler individualizează, temeinic, fiecare carte a sa, deci și fiecare caz polițist, într-o structură care are și n-are de a face cu romanul polițist: **nu sacrifică, în defavoarea esteticului, nimic!** Înainte de orice **abilitate** - scrierea chandleriană este **ARTĂ**. Niciodată, citind romanele lui Chandler, nu ne-am propus, la final, să refacem, din memorie, raționamentul detectivistic al lui Philip Marlowe (mărturisim că nici nu-l urmărisem prea atent, de-a lungul lecturii romanului, și nici nu ne interesa cine este criminalul adevărat) - ci ne părea rău, când lăsam romanul din mână, că s-a terminat...și mai citeam o dată, cu nostalgie recapitulativ-emoțională, frazele de finaluri, fraze totdeauna amare (de fiecare dată, personajul-detectiv rămâne singur, absolut singur, în finalurile de roman, precum acești nostalgici pistolari-"goods", justițiarilor solitari ai Vestului Sălbatic, după ce-și împliniseră doar **misiunea-datoria de onoare**, nefăcându-și nici o clipă și niciodată iluzia că vor fi răsplătiți-admirați etc.), dar extrem de sensibile, de timide, rănite și de o nobilă și înăbușită discreție, retractil-romantice: "Am impresia că cineva și-a irosit un vis - spuse internul. Se aplecă și închise ochii lui Dolores" (**Sora cea mică**); "Era o zi rece și foarte senină. Se putea vedea până departe - dar nu chiar până acolo unde ajunsese Velma..." (**Adio, frumoasa mea**); "Am rămas lângă chiuveță, sorbind din pahar și privind-mi fața în oglindă. - Tu și Capablanca, am zis" (**Fereastra de jos**); "În drum spre centru m-am oprit la un bar și-am băut câteva whiskyuri. Nu m-au ajutat deloc. M-au făcut doar să mă gândesc la Peruca Argintie, pe care n-am mai văzut-o niciodată" (**Somnul de veci**); "De atunci nu l-am mai văzut niciodată. Pe nici unul din ei nu l-am revăzut - cu excepția polițailor. Încă nu s-a inventat vreun mijloc de a-ți lua rămas bun de la ei" (**Rămas bun pentru vecie**). Finaluri siropoase? Nu: umane, căci reflectă sentimentele, foarte personalizate (nu "matematizate") ale unui anume și "foarte

(continuare în pag. 27)

anume” om, cu dezamăgirile, deci și cu visele lui: omul(non-ostentativ întru nimic) **Philip Marlowe - detectivul despărțirilor amare**. Credem ori că lumea era mai bună în anii '30-'40, dacă se cereau astfel de romane pe piață - ori Chandler chiar a reușit să facă, pentru câțiva ani, lumea mai bună, dacă se cumpărau și citeau cu fervoare romanele sale.

Cine este Philip Marlowe? Un EU etern reflexiv (un pic cinic, mascând, de fapt, prin cinismul afișat, revolte interioare multiple), individ înalt, arătos (între două vârste, cum e mai ispititor, dar și mai riscant, pentru “gustul de cenușă” al dezamăgirii...⁴⁴), dar, chiar dacă-i plac femeile frumoase, este foarte rezervat și ironic, față de ele - căci, nu-i așa? în fiecare se poate ascunde - ce amărăciune! dar ce amar adevăr... - Infractorul față de Ordinea Frumoasă și Dreaptă (evident, Ideală... și idealistă pretenție, pentru care își atrage detestarea, ura - ghiciți a cui? Chiar a polițistilor, mult prea insensibilizați, prin “hârșeala” profesională [comodă sau plăcută acomodatantă], față de idealul spiritual al meseriei lor). Și-apoi, Marlowe e un detectiv cu mari precarități la nivel financiar (ca să nu zicem “sărac de-a binelea”: acceptă un caz ce se arăta - din debut! - dubios, pentru că n-avea bani “nici cât să-și hrănească pisica” - **Adio, frumoasa mea**) - și e un individ cu capul pe umeri, chiar dacă și-l pierde (cu sentimentul datoriei cavalereste și profesionale) în timpul misiunilor: femeia americană nu-l iubește pe bărbatul sărac, ci-și satisface capriciile cu el - experiența cu surorile bogatului general Sternwood, din **Somnul de veci**, i-a fost o lecție dură, și, tocmai de aceea, pe parcursul investigațiilor criminalistico-detectiviste din **Adio, frumoasa mea**, nu acceptă nici măcar avansurile insistente, dar foarte sincere, ale voluntarei, foarte inimoasei și inteligentei Anne Riordan (“Să nu-mi spui Annie”). Și, tocmai aici este problema: ce vede OCHIUL SFINXULUI-DETECTIV - căci, în cazul lui Chandler, avem de-a face, ca și în cazul unui Dupin, sau “father Brown” - cu un om întreg, cu un **ochi proaspăt**. Ba, chiar Marlowe e mult mai “întreg” și “proaspăt” decât Dupin, căci e un tip realist, ușor cinic - care umblă enorm “pe teren”(ca un modern Lecoq), și observă atât de multe și colaterale lucruri, încât i se urâște și lui - dar are și camera proprie de (auto) “tortură” (biroul...), unde-și frământă gândurile despre caz - dar și își linge rănilor “sociale”, își contemplant visele, sfărâmate cu consecvență diabolică, de destin și de răul din oameni... Nu chiar o viziune filosofică (s-ar putea spune și-așa, dar cu oarecare exagerare, chiar dacă detectivul lui Chandler posedă cultură generală și, mai ales, cultură muzicală și șahistică) - dar o **viziune globală**, de foarte mare perspectivă, Marlowe chiar are.

Ce vede americanul Marlowe, într-o pseudo-țară, cum sunt S.U.A.? Multe - iar pentru că locuiește în California - are în față atât frumusețile Creatorului, cât și falsele frumuseți ale Dumnezeuului de celuloid, care domnește la Hollywood. Are, permanent, în față, atât grădinile din Idle Valey (Valea trântorilor), dealurile verzi - cât și “catedralele” fără alt Dumnezeu decât banul, banul câștigat murdar și cinic - “catedralele” fărădelegii propagate și instigate de la studiourile hollywood-iene. Marlowe știe să contemple un fluture (“Un fluture mare,

negru cu auriu, a aterizat pe o tufă de hortensii, aproape de cotul meu. Și-a mișcat ușor aripile în sus și în jos, de câteva ori, apoi a decolat greoi și s-a îndepărtat prin aerul înmiresmat, fierbinte și încremenit”). Știe să vorbească, mai ales, cu toți, de la tot felul de licheluțe murdare și sinistre, strângători de “cotizații” pentru mafioți, sau amici de circumstanță, de la care, prin “trocul” cu umor (“bancuri”), obține suplimente de informație profesională - până la statueta solitară (ca și detectivul încă viu...), înfățișând un negru, din capătul aleii casei unei cliente extrem de viclene și dificile: “M-am dus să-l mângâi pe micuțul negru: “- Frate dragă, amândoi avem aceeași soartă!” - iar când iese de la discuția cu clienta, confesiv:”- Frate dragă, e mai rău decât m-așteptam, i-am spus”. Această confesivitate ciudată (pe jumătate reflexivă, pe jumătate disperată) trădează nu doar solitarul, ci chiar timidul, disimulat cu înverșunare. Căci Marlowe nu e un rafinat de salon(n-are nici introvertiri maladive și nici “freudisme”), n-are snobisme în maniere (le urâște cordial!), dar e foarte atent ce zice și cum se poartă, și foarte admirativ (până la lacrimi interioare), când descoperă, în alții, disimulate sensibilități (mereu “disimulate”, căci se trăiește într-o lume a maximei durități egoiste). Marlowe e generos, până la nebulie⁴⁵ - nu doar pentru că i-o cere datoria de detectiv particular, ci pentru că vrea, cu înverșunare, să rămână OM, într-o lume-junglă, în care te poți aștepta ca propria soră să te înjunghie, pe la spate - sau să determine pe alții s-o facă, dacă din asta îi ies o mie de dolari (a se vedea romanul **Sora cea mică**). Marlowe n-are nimic din rigiditatea țâfnoasă și aroganță a lui Holmes - Marlowe nu intră în competiție cu nimeni - de fapt, intră într-o competiție donquijotescă atât cu Crima, cât și cu el însuși, și pierde mereu, încasează lovituri dure și injecții cu narcotice de la bodygarzii mafioților de tot felul și rangul - dar se ridică, puțin buimăcit, scutură din cap, și continuă, până la sfârșitul “mecului”. Un “mec” odată început, trebuie și sfârșit - asta ține de ambiția și onoarea “firmei” Marlowe. Nu e aristocrat social, ca Dupin, dar are multă și ambițioasă demnitate - ceea ce-l ferește de orice corupție - mafiotă și feminină, egal! Nu că ar fi un înger - Doamne păzește! - îi place “păhărelul”, dar nu atât cât se “laudă”... - iar, uneori (extrem de rar, parcă “demonstrativ”...), se odihnește, câteva ceasuri, în brațele unei femei inimoase și cinstite - “cinstite”, în felul în care înțeleg americancele voluntare (neexcluzând, ci incluzând “păcatul”). Niciodată în timpul misiunii - niciodată înainte de a-și “verifica” sufletul, cu discreția omului de bun-simț înăscut (am spune că părinții lui Marlowe trebuie să fi fost țărani, munteni și mineri, de prin Pennsylvania). Nici o ostentație în comportament, riscând, des, să fie luat de “prost” - dar are grijă, în timp, să le corecteze, tuturor, părerile (fără gălăgie, dar ferm). Așa că, cei care sunt de bunăcredință (puțini - foarte puțini prieteni are Marlowe, printre polițiști aproape deloc - numai pe cei care nu vor avansa niciodată, din pricina prea marii “încăpățănări”, de fapt, “suferind” de demnitate și de profesionalism adânc, nehrârșit) îl simt pe Marlowe ca pe un reper major moral-sentimental-ontologic.

(continuare în pag.32)

Ana Maria CHEȘCU

Gulagul românesc între anii 1949-1964. Scurtă radiografie

(urmărire din Boema nr.28/iunie,2011)

III. Credință și satanizare în universul concentraționar

Încă din cele mai vechi timpuri religia a fost prezentă în sufletul poporului român. Departe de a-i „înrobi” și „exploata”, aceasta i-a adus pe oameni aproape în cele mai grele momente. În această credință a stat forța și tăria poporului român. Cu toate acestea, în ideologia comunistă, omul era subordonat partidului, nu divinității. Partidul era totul. Era, în fond, o transfigurare a doctrinei nietzschiene, care afirma: *Dumnezeu a murit și noi l-am ucis!* Dar, dacă Nietzsche, făcuse din om un supraom, nelimitat de nimeni și nimic, comuniștii au făcut din partid un partid universal. La umbra acestuia, au fost grupați oamenii, într-o mare masă compactă și docilă. Pentru a transforma această masă într-o veritabilă turmă de mieluși, capabili să asculte de ordinele tătucăi Stalin și ale tovarășului Dej, oamenii nu trebuiau să creadă în Divinitate, ci în partid. Cu toate acestea, comuniștii nu s-au legat, în mod oficial, de Biserica Ortodoxă, iar Biserica Greco-Catolică a funcționat la marginea legalității. Ba mai mult, ierarhia ecleziastică a fost împânzită de comuniști. Din acest motiv, atenția comuniștilor s-a îndreptat, în special, asupra deținuților din închisori.

Datorită torturilor repetate, mulți dintre aceștia au făcut pact cu diavolul. Un exemplu în acest sens a fost binecunoscutul poet, Radu Gyr. Demostene Andronescu, prezent la autodemascarea acestuia, ne prezintă câteva fragmente din declarația marelui poet. Autorul „Sfintei Tinereți Legionare” avea să declare în fața propiilor călăi că, *desprins de trecut înțeleg să mă integrez noii ere socialiste*¹⁷. Pentru a fi mult mai convingător, acesta aducea și unele elogii noului regim, considerând că, *poporul român a trecut din sclavie și exploatare la libertate și bunăstare, din întuneric la lumină [...]*¹⁸. Deși, mulți au văzut în comunism doar o perioadă a statului la coadă, în momentul în care citim aceste rânduri, ne întrebăm ce au simțit cei care au făcut asemenea declarații? Durere, neputință, furie? De multe ori, pentru a le zdruncina credința, anchetatorul obișnuia să strige, în mijlocul torturilor: *Unde e Dumnezeuul tău, acum?* Prin urmare, pentru mulți, închisoarea a fost o sabie cu două tăișuri. Pe unii i-a transformat în diavoli, pe alții în sfinți. Cel mai reprezentativ exemplu al deținutului mistic rămâne, Steinhardt. Pentru acesta, suferința din închisori

era sinonimă cu suferința Domnului și cu doctrina creștină prin definiție. În viziunea sa, *să fii iubit de Dumnezeu și să iubești pe Dumnezeu, înseamnă a suferi*¹⁹. Spre deosebire de acesta, Octavian Voinea, unul din inițiatorii grupului de rezistență Paragina din Vrancea, condamnat la 25 de ani de muncă silnică afirma: *”Acolo la Pitești, Dumnezeu și-a retras harul său gradual. Tânărul a fost lăsat să reziste numai cu propriile puteri, după starea sufletească pe care o acumulase până atunci... Aceasta s-a dovedit însă ineficientă. După ce edificiul credinței în Dumnezeu era destrămat, individul devenea satanizat*²⁰.

Un alt „apostol” al închisorilor comuniste a fost părintele Gh. Calciu Dumitreasa. Născut la 23 nov. 1925, în jud. Tulcea, Calciu era student la Medicină și membru al Frăților de Cruce, în momentul arestării.²¹ Din 1949 și până în 1963, când a fost eliberat Gh. Calciu a avut „onoarea” de a trece atât pe la Gherla, Aiud, dar și pe la Pitești. După câteva „ședințe” de tortură, în Camera 4 spital al Piteștiului, acesta a devenit „absolvent” al școlii de cadre, coordonată de Țurcanu. După mutarea grupului Țurcanu, la Gherla, Gh. Calciu avea să se ocupe de centralizarea informațiilor date de către deținuți.²² Se pare că, învățăturile lui Țurcanu nu prea i-au ajuns la suflet, el acuzând regimul și Securitatea, în procesul înscenat lui Vică Negulescu, unde era citat ca martor. Pentru această „obraznicie” a fost închis la Jilava și apoi transferat la Aiud. După eliberare, a urmat Facultatea de Filosofie și Teologie Ortodoxă devenind, ulterior, profesor la Seminarul Ortodox din București. Nici de data acesta nu s-a „cuminițit”. Din postura de profesor, părintele Calciu, a protestat împotriva regimului afirmând că, *oamenii Bisericii nu trebuie să mai fie obligați să facă propagandă politică de la altar*²³. Aceste proteste i-au adus ultimii 10 ani de închisoare.

Perioada petrecută la Pitești avea să-l marcheze, el comparând închisoarea cu, *o Golgotă cu semnificații general umane, un Munte al Măslinilor unde, cei care am trecut pe acolo am băut până la fund paharul disperării al abandonării și al lepădărilor*²⁴. Nu este singurul însă. Majoritatea deținuților pozează în postura de „mărturisitori”. Unul dintre aceștia, D. Bacu, își consideră lucrarea drept o obligație sacră, afirmând că, *noi suntem memoria umblătoare, memoria nomadă a neamului românesc, atâta vreme cât în vatră vor urla lupii stepei, iar frații vor vegeta cu călușul la gură*²⁵. Spre deosebire de acesta, Steinhardt pare mult mai moderat în afirmații, fiind conștient că, toate relatările sunt scrise, *après coup, în temeiul unor amintiri proaspete și vii*²⁶. De departe, Steinhardt a fost un învingător al regimului comunist. Binecunoscuta sa lucrare, Jurnalul fericirii confiscată de trei ori de către Securitate, a devenit un simbol al rezistenței din închisori.

Dacă la Pitești, în procesul de reeducare au fost vizați, în mod special, studenții la Aiud, unde erau încarcerăți, în special legionarii, au fost folosiți preoții. Dintr-un raport al colonelului Crăciun, cităm: *în operațiunea de luminare a minților de la Aiud, am făcut apel și la unii dintre cei mai sănătoși la minte, vizând, în mod direct și repetat, preoții și medicii, cărora le-am cerut să introducem lumina în capetele bolnave și întunecate ale legionarilor*²⁷. Să nu uităm că, spre deo-

(continuare în pag. 30)

sebite de doctrina comunistă, ateistă prin excelență, doctrina legionară propunea reîntoarcerea la valorile creștinismului ortodox. Prin folosirea preoților, în procesul de reeducare, se urmărea astfel, distrugerea credinței în Dumnezeu. Cu toate aceste eforturi, Aiudul a fost supranumit „Mănăstirea Academie”. În cadrul acesteia a fost instituită până și „rugăciunea continuă”. Când o celulă epuiza timpul de rugăciune, cei din celula alăturată preluau ștăfeta, astfel încât, rugăciunea putea dura săptămâni întregi. Ironic sau nu, comuniștii au închis zeci de lăcașuri de cult, dar au transformat Aiudul, dar și Mislea, în centre secrete de rugăciune.

Spre deosebire de Aiud și Mislea, Piteștiul a fost un adevărat „cuib” al ateismului. E lesne de înțeles, dacă ne gândim că cele mai mari atrocități s-au petrecut aici. Totodată, Piteștiul a „beneficiat” de geniul lui Țurcanu, pentru care Sfânta Născătoare de Dumnezeu era, *marea curvă*, iar Iisus, *idiotul care a murit pe cruce*.²⁸ Pentru a le inocula adevărata credință, Țurcanu se ocupa de botezarea deținuților recalitranti. Discipolii erau scufundați în fiecare dimineață într-un hârdău cu urină și materii fecale până când apa făcea bulbuci, iar cei din jur intona formula botezului. De frica schingiuirilor, deținuții se lepădau de credință, demnitate și de propriul lor trecut.

O altă distracție, pentru Țurcanu, o reprezentau sărbătorile religioase. O scenă cutremurătoare este relatată de către Ioan Muntean, în 1950, când Țurcanu și-a propus să serbeze Paștele într-un mod inedit: *Viorel Gheorghiuță, fost teolog a primit rolul lui Isus Hristos. Ca într-o liturghie neagră i-au atârnat de gât niște organe genitale confecționate din săpun la camera 4 Spital. A fost suit pe hârdăul cu dejecții și ținut acolo întreaga zi, iar în jurul lui au fost siliți să țopăie pe o melodie de conga, dar cu cuvinte de blasfemie, cei doisprezece apostoli*²⁹. Un caz amuzant, care parcă proiectează soluția Zinoviev, este cea a studentului Huică. După ce trece prin toate etapele reeducării, acesta ajunge în fața lui Țurcanu. Pentru a scăpa de obișnuitele torturi, acesta declară: *D-le Țurcanu, sunt un criminal, un bandit, n-am mărturisit lucrurile cele mai groaznice, am regulat capre, găște*³⁰. Se pare că, gluma nu a fost „gustată” de Țurcanu, care i-a administrat 4 luni de carceră.

IV Metode de convingere

Întregul sistem concentraționar din România a fost o copie fidelă a celui sovietic. Dacă în lagărele naziste, accentul s-a pus pe exterminare, în cel sovietic s-a pus pe transformare. Această transformare trebuie pusă în legătură cu ideologia comunistă, care propunea crearea „homo sovieticului”, unealtă docilă în mâinile partidului. Scopul final era distrugerea identității etnice, morale și convertirea întregii societăți la învățăturile mamei Moscova. Spre deosebire de comunism, nazismul pune accentul pe ideea rasei pure. Din acest motiv, naștii nu s-au mai obosit cu reeducarea și au trecut direct la exterminarea raselor inferioare. Cu toate acestea, atât lagărele naziste, dar și cele comuniste au funcționat pe principiul, *munca înobilează*. Principiul acesta s-a aplicat cu succes și în România, la Canalul Dunăre-Marea Neagră și nu numai. Pentru comuniști, tortura era ruptă din rai, iar „discipolii” au beneficiat din plin de ea. Cu toate acestea, pedepsele corporale au

fost doar un preambul al reeducării. Transformarea individului se producea progresiv, în cele patru faze ale reeducării, supranumită și „demascare”. Într-o primă fază, *demascarea externă*, acesta trebuia să denunțe toate legăturile pe care le păstra în afara închisorii, iar în următoarea fază, cea a *demăscării interne*, să denunțe legăturile pe care le avea în interiorul închisorii. În cea de-a treia fază, *demascarea morală publică*, deținutul trebuia să se autodemaste în fața celorlalți deținuți și în fața comitetului de reeducare. În această etapă, deținutul trebuia să-și batjocorească, nu numai trecutul, ci și familia. Prin această batjocură, deținutul demonstra că s-a rupt cu totul de propriul trecut și era complet transformat. Pentru mulți, ideea de a se desprinde de familie părea de necrezut: Ștefan Ioan Davidescu, unul dintre deținuții transformați în călăi, declara: *Cum adică, părinții mei mi-au vrut răul? Profesorii pentru care am rămas cu un cult până aici ne vor fi vrut și ei răul?...Cine poate să-mi spună? Odată ce mi-am propus să mă lepăd de toți și de toate în care am crezut că trebuie să cred cu sfințenie, ce va mai rămâne de mine?*³¹ Din rândurile de mai sus, răzbate disperarea și confuzia. Negându-și propria origine și propriile credințe, deținutul reprezenta o palidă imagine a viitorului om nou, care nu credea în nimeni și nimic, ci doar în partid. Un exemplu foarte clar al procesului de demascare morală este dat de către D. Andronescu. Acesta povestește despre Valeriu Anania care, *a vorbit despre demagogia legionarilor, care promitea poporului obidit doar o bucată de pâine mai albă și un cearșaf pe pat, spre deosebire de comuniști, care au schimbat complet condițiile de viață ale muncitorului și țăranilor, eliberându-i de exploatare și redându-le demnitatea de oameni*.³²

În ultima etapă a reeducării, deținutul trebuia să treacă de la condiția de victimă la cea de călău. Se realiza astfel o dedublare a deținutului, care era în același timp și victimă și călău. Octavian Voinea, unul dintre „dedublați” afirma: *Parcă eram dedublat. Aveam senzația că duhul meu era departe și asculta cum strigă trupul meu. Aveam senzația că mă văd pe mine însumi de la o distanță oarecare, apoi încet-încet cele două ființe s-au apropiat una de alta contopindu-se. Această dualitate victimă-călău a avut un dublu scop. În momentul în care victima devenea la rândul ei călău, decăderea era completă. Totodată, s-a urmărit coimplicarea deținuților în timpul torturilor pentru o ambiguitate a vinovăției. După cum afirmă și Alin Mureșan, a existat o confuzie legată de vinovății și întreținută atât de cei interesați cât și de victime, care nu au reușit să depășească traumele prin care au trecut și să îi ierte pe cei care au acționat asupra lor la comanda unor păpușari ascunși*.³³

De departe, cea mai cumplită dintre torturi era tortura între deținuți sau întretortura. Deținuții erau obligați să se bată cu sălbăticie unii pe alții. În cazul în care refuzau să facă acest lucru era la rândul lor torturați sau trimiși în carceră. Un caz cutremurător este cel a lui Dumitru Gh. Bordeianu, student la Medicină și fost membru al unei echipe legionare, care a fost obligat să-l tortureze pe Costache Opreșan, mentorul său spiritual. De altfel, din afirmațiile sale

(continuare în pag. 31)

(urmare din pag. 30)

răzbate disperarea și crunta resemnare. Totodată, acesta nu încearcă să se disculpe, ci este conștient de gravitatea faptelor sale, afirmând: *știu că am lovit, dar nu în fața amenințării, ci în fața confuziei, care mă învăluiseră, incapabil fiind de a mai gândi și a raționa. Că am lovit, tare sau nu, nu mai are nici o importanță, ci faptul că am lovit omul, care îmi era cel mai drag și de la care învățasem atâtea lucruri. Am lovit omul pentru care aș fi mers până la moarte.*³⁴ Fiind șeful Frăților de Cruce pe țară, Costache Opreșan a fost una din victimele preferate ale lui Țurcanu. De altfel, acesta și-a dat obștescul sfârșit la Jilava, în anul 1958. Părintele Gh. Calciu prezent, în ultimele sale clipe afirma: *Atunci a murit în celula mea cel mai bun dintre noi. Era atât de bolnav și atât de slab, încât moartea era mai prezentă pentru noi decât pereții umezi, decât mâna gardianului care ne lovea, mai concretă decât pâinea și apa noastră zilnică.*³⁵

Pe lângă tortura fizică era folosită și epuizarea psihică, prin privarea de somn. Dacă deținutul avea neșansa de a adormi, era lovit cu bestialitate de către gardieni, care aveau sarcina de a-l păzi. În aceste condiții, se ajungea la epuizarea totală a individului. Pentru o mai mare eficiență, la un moment dat s-a introdus și statul în poziție fixă, metodă ce presupunea așezarea în fund, cu mâinile pe genunchi și privirea ațintită la picioare, timp de câteva săptămâni. La orice mișcare și tresărire, deținutul era lovit cu bâta, dar după zile întregi de stat în această poziție mulți preferau să fie loviți, pentru că astfel aveau posibilitatea de a se mișca. La Pitești, cele mai cunoscute metode erau „șerpăria” și „broscăria”. După cum afirmă și V. Ierunca, *una din torturile cele mai clasice era așa-zisa intrare și ieșire din șerpărie în zece secunde.*³⁶ Priciurile, erau paturi de lemn, de obicei, cu două niveluri și care se întindeau de la un perete la altul. În spațiul dintre priciuri era „broscăria”, iar sub priciuri era „șerpăria”. În momentul în care torționarul intra în încăperea deținutului trebuia, în zece secunde, să iasă de sub șerpărie și să se prezinte în poziție de dreptți în fața acestuia.

Pe lângă aceste torturi zilnice, existau interogatoriile periodice, unde deținuții erau aduși în grupuri. La aceste interogatorii, victima era chemată în fața „comitetului” de agresori, care avea sarcina de a strânge informații despre activitatea acesteia. Dacă victima refuza să dea informații era bătută cu bestialitate de agresori, în fața celorlalți deținuți. Prin acest spectacol, se oferea un exemplu, a ceea ce ar putea păți și ceilalți, dacă refuzau să mărturisească. Inițial, victima era lovită de tot „comitetul”, după care se trecea la torturarea individuală. Interesant este faptul că, informațiile le erau cerute abia după ce treceau de etapa torturii. Această etapă putea dura oricât. De regulă, informațiile nu se refereau numai la activitatea deținutului, ci și la familia acestuia. După ce ședința comitetului se încheia, victimele erau obligate să treacă în scris informațiile, în fața directorului închisorii. De regulă, notele informative începeau cu următoarea formulă: *Subsemnatul... deținut, în urma unui proces de gândire pe care mi l-am făcut singur, am ajuns la concluzia că am fost necinstit în declarațiile mele date la ancheta în fața Securității și țin din proprie inițiativă să aduc la cunoștință următoarele...*³⁷

O altă metodă a fost înfometarea. Cu toate că nu a atins performanțele Moscovei, aceasta a fost folosită,

cu succes, în temnițele comuniste. Ing. Tomiță Octavian, fost deținut la Pitești și martor al acuzării în procesul Țurcanu afirma: *după 9 luni de regim de exterminare cu 700-900 de calorii am ajuns niște epave. Eram scheletici și la orice schimbări bruște de poziție, ni se întunecau privirile și amețeam... Flămânzi, visam stive de pâine caldă, cafea cu lapte aburindă și metri de cârnați ardelenesti afumați.*³⁸ Mâncarea era consumată, fără a folosi mâinile, sau tacâmurile și de cele mai multe ori era fierbinte. Reeducarea s-a dovedit un eșec total, la fel ca și experimentul comunismului. După ce temnițele au fost depopulate cea mai mare parte a celor care supraviețuiseră au luat calea Occidentului, aici apărând primele lucrări consacrate acestor experiențe. Abia atunci lumea a început să cunoască adevărata față a comunismului. Pentru cei de dincolo de ziduri, comunismul a reprezentat o experiență traumatizantă. Majoritatea celor care au trecut prin acest calvar nu și-au mai putut exercita vechile profesii și au avut de îndurat numeroase privațiuni după eliberare. Bolnavi și stigmatizați au fost nevoiți să practice meserii inferioare pregătirii lor, pentru a putea supraviețui. Aceștia reprezintă cazurile fericite, însă.

Din păcate, oameni care au lăsat eternității tezaure inestimabile au sfârșit în mâinile acestor „arhangheli ai morții”. Gheorghe Manu a plătit cu viața pentru eroimul său murind de TBC la infirmeria închisorii după o crudă agonie, în 1961, iar Constantin Gane autorul „Trecutelor vieți de doamne și domnițe”, carte premiată de Academia Română și-a găsit sfârșitul în 1962, tot aici³⁹.

¹⁷ D. Andronescu, *op. cit.*, p. 72.

¹⁸ *Ibidem.*

¹⁹ N. Steinhardt, *op. cit.*, p.116.

²⁰ Apud C. Stan, *op. cit.*, p. 95.

²¹ A. Mureșan, *Pitești, Cronica unei sinucideri asistate*, I.I.C.C.R., Ed. Polirom, 2007, p. 117.

²² *Ibidem.*

²³ Apud *Raport final...*, p. 381.

²⁴ D. Bacu, *op.cit.*, p. 9.

²⁵ *Ibidem*, p. 20.

²⁶ N. Steinhardt, *op. cit.*

²⁷ D. Andronescu, *op. cit.*, p. 227.

²⁸ V. Ierunca, *op.cit.*, p. 38.

²⁹ *Ibidem.*

³⁰ Apud V. Ierunca, *op.cit.*, p. 45.

³¹ Ștefan Ioan I. Davidescu, *Călăuză prin infern*, Ed. Dacia, 2002, Cluj-Napoca, p. 7.

³² D. Andronescu, *op.cit.*, p.120.

³³ Alin Mureșan, *op.cit.*, p. 47.

³⁴ *Ibidem*, p. 45.

³⁵ Apud D. Bacu, *op.cit.*, p. 11.

³⁶ *Ibidem*, p.36.

³⁷ Alin Mureșan, *op.cit.*, p.45.

³⁸ *Memorialul ororii*, Ed. Vremea, Buc., 1995, p.799.

³⁹ *Ibidem.*

Cum judecă americanul Marlowe - America? Uneori, cu duritate maximă, fără menajamente, cu exasperarea celui care descoperă că iubita îl înșală (de aceea, probabil, se creează impresia că Chandler l-a "favorizat" [romanțat] pe uriașul Malloy - figura uriașului Moose Malloy, cel trădat și înșelat și ucis de iubita sa, are în ea mult dramatism amar și chiar ceva sublim - mai cu seamă în sacrificiul final, când, cu bună știință, se lasă împușcat cu 5 gloanțe în stomac de fosta și etern visata iubită trădătoare - trădătoare pentru bani și o situație care să-i șteargă trecutul de prostituată; ciudată e firea umană, observată, cu patetism bine temperat-înnăbușit, de Chandler-Marlowe: această iudă feminină se sinucide, la rândul ei, în momentul arestării, pentru a nu-l face de râs, prin proces, pe bătrânul bogat care a înălțat-o din mocirlă; romantic și incredibil, nu? - atunci, mai bine nu mai ieșiți în stradă, unde, mereu și cumplit de discret, se întâmplă astfel de monstruoase minuni de periferie, a societății și a conștiinței - dar minunea rămâne minune, oriunde se petrece...): "Programele TV comerciale erau de o calitate menită să îngrețoșeze până și o capră crescută cu sârmă ghimpată și cu cioburi de sticlă"⁴⁶ (...) datorită reclamelor TV, care, până la urmă, te fac să urăști orice lucru pe care vor să ți-l vândă. Dumnezeu, probabil că, după părerea lor, publicul e alcătuit doar din debili mintali"⁴⁷; "Toți bogătașii frecventează același club. Firește, există o concurență - o concurență aspră și crâncenă pentru tiraje, pentru zonele și domeniile reportajelor (...) atâta vreme cât e vorba de lucruri care nu dăunează prestigiului și situației proprietarilor acestor ziare. Dacă însă lucrurile stau altfel, gata, se pune capacul"⁴⁸; prin gura magnatului tradiționalist, finanțator de partide victorioase, Harlan Potter, cu care se "întrevede" Marlowe: "Eu unul sunt familist într-o epocă în care această cuvânt nu mai înseamnă aproape nimic. (...). Trăim în ceea ce se numește o democrație, domnia majorității poporului. Un ideal splendid, dacă poate fi tradus în viață. Oamenii sunt aleși, dar numai mașinăria partidului propune candidații, iar mașinăriile partidelor din S.U.A. trebuie să cheltuiască sume imense ca să poată fi eficiente. Cineva trebuie să le furnizeze acești bani și acest cineva - indiferent dacă e un individ, un grup financiar sau orice vrei dumneata - se așteaptă în schimb la oarecare considerație. Lucru la care mă aștept eu - (...) e să ni se permită să ne trăim viața în singurătate și discreție decentă. Posed mai multe ziare, dar nu le consider pe gustul meu (...). Chelălăielile lor neîncetate despre libertatea presei înseamnă - cu câteva excepții onorabile - libertatea de a se face negustorie cu bârfeli, crime, pornografie, lucruri de senzație, ură, insinuări, precum și foloasele politice și financiare ale propagandei. Un ziar este doar o afacere creată pentru a scoate bani de pe urma reclamelor (...). Creșterea populației, costul uriaș al războaielor, presiunea neîncetată a impozitelor, care ajung să însemne confiscarea averilor - toate acestea îl fac pe om mai venal. Omul de rând e obosit și speriat, iar unui om obosit și speriat nu-i dă mâna să aibă idealuri [n.n.: excepțional de precis formulat!]. Trebuie să cumpere hrană pentru familia lui (...). Moda - o escrocherie comercială, destinată să producă o demodare artificială. Producția de masă n-ar putea să-și vândă la anul mărfurile, dacă n-ar face ca ceea ce a

vândut anul ăsta să pară demodat peste câteva luni (...) deodorante, laxative, somnifere (...) produsele acestei escrocherii pe scară internațională, care se numește industria cosmetică. Știi, d-le Marlowe, noi facem cele mai frumoase ambalaje din lume, dar marfa dinăuntru e, în cea mai mare parte, bună de aruncat la gunoi"⁴⁹; apoi, meditații tip Marlowe: "Legile nu sunt altceva decât prilejuri pentru onorariile juriștilor. Câtă vreme credeți că ar putea să reziste bandele de gangsteri de înaltă clasă, dacă avocații nu i-ar învăța cum să opereze?"⁵⁰; "Americani sunt în stare să mănânce orice, cu condiția să fie pe pâine prăjită prinsă cu două scobitori și să vadă frunzele de salată verde ieșite pe la margine, de preferință nițel veștede"⁵¹; "Poate că tipul din vârful piramidei socoate că are mâinile curate, dar undeva pe filieră se mai întâmplă ca niște indivizi să fie puși la zid (...) niște oameni de treabă își pierd slujbele (...) se fac speculații de bursă, agenții fiind cumpărați cu o uncie de aur vechi (...). Bani înseamnă putere și puterea dacă e mare nu mai e folosită cinstit: ăsta e sistemul, ce vrei"⁵². "Am trecut de reclamele stridente de neon și de falsele fațade din dosul lor, de localurile împușcate unde se servesc hamburgers și care seamănă, sub avalanșa de culori, cu niște palate, am trecut de restaurantele în aer liber, de formă circulară, vesele ca niște circuri, cu chelnerițe cu priviri dure și supărăcioase, am trecut de teighelele strălucitoare, de bucătăriile încinse și îmbâcsite cu mâncăruri care ar otrăvi și o broască râioasă (...). Locuințele vedetelor de cinema. Halal de-așa vedete. Veteranele a mii de paturi (...). O masă proastă, dar rapidă: dă-le să mănânce, și pe urmă afară cu ei. Afacerile merg din plin. Nu ne dă mâna să vă lăsăm să beți încă o ceașcă de cafea. Ocupați un spațiu care înseamnă bani (...). Sunt victimele escrocilor care au pus mâna pe restaurante (...). California, statul magazinelor universale: tot ce-ți dorești, și nimic bun..."⁵³

Credem a fi demonstrat, fie și prin aceste citate, că Ochiul Sfinxului chandler-ian vede mult mai departe, cel puțin în societate, decât oricare alt ochi de sfinx, de până la Chandler. Mai mult: Chandler-Marlowe are o viziune clară, patetică, asupra Crimei (pe care o consideră ca pe un dat fatalist, dar legat, totuși, de istoria orașelor și statelor), ba chiar asupra Statului Criminal, posibil de denumit și Stat-Crimă, pe care americanul Chandler îl justifică, dar nu-l iartă. Iată Crima Americană (Crima Modernă...), în tot dinamismul ei dramatic, aproape cosmicizat, cu o logică sălbatică, primitivă, în plin secol (modern!) XX - de observat că noaptea nu mai e teritoriul viselor (ca la Dupin), ci al Crimei și al întâlnirii omului cu Destinul (se vede aici umbra Proniei protestantă...): "Douăzeci și patru de ore pe zi cineva fuge și altcineva încearcă să-l prindă. Acolo, în bezna nopții a o mie de crime, erau oameni care mureau, erau mutilați, răniți de geamuri sparte, turțiți de volan sau zdrobiți sub roțile automobilelor sau camioanelor. Erau oameni bătuți, jefuiți, strangulați sau uciși, femeii violat. Oamenii erau flămânzi, bolnavi, plictisiți, deznădăjduiți din pricina singurătății sau remușcărilor

(continuare în pag. 33)

sau fricii, sălbatici, scuturați de friguri ori zguduți de suspine. Un oraș care nu era mai rău decât altele, un oraș bogat și viguros și orgolios, un oraș pierdut și plin de goliciune.⁵⁴

Iar Luciferismul Orașului (Bay City-Beverly Hills-Los Angeles) se extinde asupra Poporului babilonic al S.U.A.: "Suntem un popor mare, aspru, bogat și nesăbuit - și crima este prețul pe care-l plătim pentru aceasta."⁵⁵ Nu este scăpare, nu sunt nicăieri germeii umani, sănătoși? Ba, probabil, da - și anume (ni se sugerează) în cei ce muncesc cinstit: "Delincvența organizată este doar reversul murdar al dolarului muncit"⁵⁶. Socialism? Poate. Adevăr, mult și dramatic adevăr, în primul rând - și Sfinxul a ieșit din mușenia sa - poate sacră, poate neghioabă și neștiutoare?! Marlowe detectează, în primul rând, adevărul despre societatea în care trăiește și se mișcă. Și spune, nu strigă - dar dă mărturie: "Am prins infractorul. El e - și iată argumentele!" Infractorul prins de Marlowe și dovedit ca infactor se numește "societate umană a secolului XX", în general, și "societate americană a secolului XX", în particular. Chandler-Marlowe și ochiul său scot Sfinxul, din mușenia sa ambiguă.

Chandler-Marlowe arată clar că Sfinxul ȘTIE. Și chiar poate dezvălui - dar (Casandră-Sfinx!!!) nu prea sunt ascultători în jur - sau indivizi dispuși să-l asculte pe Marele Singuratic din Pustiul Lumii. În romanele lui Chandler, **epopeea** (personal-interioară) - **Marlowe** ajunge să se confunde cu **epopeea Americii** (și lumii "liberal-consumiste"), de la jumătatea secolului XX. **Dar și cu boarea fatalității insinuate, în omenire.** Dacă există ceva să-l salveze pe Marlowe - se sugerează că, acest ceva, în cazul când chiar ar exista, e (potențial) salvator pentru oricare locuitor al Pământului: **contemplativitatea discret-romantică, consecutivă fatalei acțiuni umane**, provocată de circumstanțe independente de idealul (voința-dorința) uman. Dar, cu eroism discret (și el...) - **asumată** (fatalitatea acțiunii) **frontal**. Și până la capăt - **indiferent unde ar fi acel capăt.**

6. Concluzii provizorii despre Ochiul Sfinxului

Ce-ar mai rămâne de zis? Probabil, foarte multe lucruri de amănunt. În rest, genul polițist, din teren literar exclusivist al Vechii și Noii Lumi (Europa-America de Nord), a ajuns să prolifereze până în îndepărtata Japonie, căpătând acolo chiar note specifice (mai e, însă, drum lung, pentru specia sus-amintită, într-o țară care și-a "făcut" romanul abia cu Yasunari Kawabata și Yukio Mishima, în secolul XX) - de felul dramatismului și introspecției, introduse de un Seicho Matsumoto. Specia "policier" va avea, în mod sigur, într-o lume a globalizării, un viitor destul de înfloritor, mai ales în patria samurailor, care s-au strămutat în structurile "jakuzei"...

Dar România, cea atât de europeană și de fertilă în toate celelalte genuri literare? Ei bine, deocamdată, la acest capitol ("policier") rămânem niște perpetui amatori. Începuse ceva Rebreanu, prin romanul său antebelic **Amândoi**⁵⁷ - dar, după războiul al 2-lea mondial, nici **Haralamb Zincă**, prea "politizant", în romanele sale polițiste (gen **Moartea vine pe bandă de magnetofon**) și neconstruind un tip de detectiv-revelator (ci doar "organele" tovărășești), nu se fixează definitiv în "clasic" - nici doctorul Tudor, detectivul lui **Constantin Chiriță**, cu

tot succesul de "piață" (la vremea ei) al Trilogiei în alb (**Pescărușul alb, Trandafirul alb, Îngerul alb**), nu rămâne decât un ilustru amator (și nu convinge deloc, prin "personalitate" - o personalitate absolut inexistentă! - sfidăm pe oricine să ne spună cum arată, interior și exterior, doctorul Tudor! - e o voce portabilă, de ici până colo - atât!) - iar Melania scriitoarei (?) **Rodica Ojog Brașoveanu** (cu ale sale **320 de pisici negre...**), simpaticul Lupin feminin, senect și incredibil de capricios-"zburdalnic", fie și pentru o bătrână aflată în plin proces de defulare a vreunei tinereți-copilării netrăite ca lumea - nu s-a impus, nici ea, cine știe ce, în memoria cititorilor. Așteptăm, cu viu interes și speranță. Căci "policier"-ul, după cum am remarcat la începutul studiului de față, poate (dacă vrea) să reveleze zone extrem-umbrase, abisale, atât ale ontologului uman, cât și ale spiritualității, caracterului și mentalității omenești (individuale și sociale) - dar, în primul rând, se poate institui într-un ochi de priveghere, discretă și secretă (mai mult sau mai puțin), **ochi de sfinx**, zonă de avertizare asupra deraierilor sociale și spiritual-mental-abisale, cele care furnizează CADAVRUL și penibilitatea stărilor (particulare și generale), de tip absurd-ionescian.

Și-atunci, de ce vom fi scris noi prezentul material? Pentru că e bine să știm, din când în când, cum stăm.

¹³ Cf. Roger Caillois, *Romanul polițist. Jocul și drama*, în revista *Secolul 20*, nr. 7/1968, p. 45

¹⁴ Deși contemporan cu Charles Darwin (1809-1882), e greu de crezut că E.A.Poe a putut cunoaște opera fundamentală a biologului englez (...) - apărută abia în 1859 (Poe a murit în 1849), când a făcut ca **uranguranul** să ucidă cu Briciul Uman

¹⁵ E.A.Poe, *Crimele din Rue Morgue*, în vol. *Prăbușirea Casei Usher*, Univers, Buc., 1990, p. 394

¹⁶ A.C. Doyle, *Un studiu în roșu*, Dacia, Cluj-N, 1987, p. 171

¹⁷ Idem, p. 176

¹⁸ G.K.Chesterton, *Omul invizibil*, în vol. *Înspăimântătoarele aventuri ale maiorului Brown*, ELU, Buc., 1966, p. 108

¹⁹ A.C.Doyle, *Semnul celor patru*, Dacia, Cluj-N, 1987, p. 275

²⁰ Prefața la E.A.Poe, *Prăbușirea Casei Usher*, Univers, Buc., 1990, p. 35

²¹ E.A.Poe, *Cărăbușul de aur*, în vol. *Scrieri alese*, Univers, Buc., 1979, p. 251

²² E.A.Poe, *Crimele din Rue Morgue*, în vol. *Prăbușirea Casei Usher*, Univers, Buc., 1990, p. 407

²³ După trustul "*Sandra Brown*", se înțelege...

²⁴ Rolul, cinematografic, al lui Sam Spade, i-a venit lui Humphrey Bogart "ca o mânășă", mai puțin "sardonice" (dorit de autor) al personajului

²⁵ Dashiell Hammett, *Șoimul maltez*, Datina, Buc., 1990, p. 7

²⁶ Ex. romanele *Adunătură de lichele*, *Încurcă-i drace*, *Moartea de calibrul 45*, *Fă-mi plăcerea și crapă!* etc.

²⁷ Cf. Ellery Queen, *Misterul crucii egiptene*, *Lovitura de grație* etc.

²⁸ Să nu uităm că Peter Cheyney este și autor de romane de spionaj, de bună calitate, tip *Misiunea cea mare*, *Ultimul pahar* (ambele cu acțiunea plasată în Anglia) etc.

²⁹ Nici măcar în romanul de război (și de aventuri) *Tunurile din Navarone...*

³⁰ Cf. Ross MacDonald, *The Dark Tunnel*, *The Barbarous Coast*, *Black Money*, *The Underground Man* etc.

(continuare în pag. 34)

³¹ Juan Angel Cardi, *Cheia aurită*, Colecția romanului polițist "Crime new-yorkeze", Mondial-Press, Buc., 1993

³² A se compara textele: Roy Vickers, *Mortul cu brațul ridicat*, din antologia ENIGMA, EPL, Buc., 1969, pp. 22-40, cu Gerald Barrymore, *Fantoma mașinii de scris*, din vol. *Un act de caritate*, Antet, 2000, pp. 28-47. Ca mostră (pentru "meditație"), redăm finalurile: a- la **Vickers**: "Inspectorul începu să bată cu degetul mare în capac: trei lovituri scurte...trei lungi...trei scurte..."; b- la **Barrymore**: "Degetul inspectorului începu să bată în buton: trei puncte...trei linii...trei puncte..." E posibil ca Barrymore să fie pseudonimul lui Vickers, sau viceversa...Sau, un ban în plus nu strică, ori pentru editori, ori chiar pentru niște autori "famelici"...sau datornici...sau...?

³³ Mai mult decât oricare alt scriitor de "policier", Agatha Christie are nevoie de "țarul" concentric, extrem artificial, al casei-camerei, pentru a "nu o lua razna deducțiile". Or, aceasta falsifică (prin relativizare extremă, împinsă până la instaurarea hazardului), din start, latura generală a adevărului deducțiilor detectiviste. Separarea de cosmic, dar și de social - face ca toată "afacerea" detectivă să pară, și chiar să fie, un simplu joc absolut steril (și cititorul are intens sentimentul zădărnici și ineficienței lui - al realității că, dacă citește, o face pentru că nu are de făcut sau nu vrea să facă altceva - iar nu că participă la drama lumii umane), de o abstracțiune matematică, dar nu și de o aplicație matematică. Bineînțeles, latura estetică lipsește, din "romanele" Agatheii, cu desăvârșire!

³⁴ Cf. Edgar Wallace, *Omul de la Carlton, Legea gangsterilor, Secretul cheii de argint, Misterul narcisei galbene, Arcașul verde, Substituirea, Măștile morții, Scaunul morții, Castelana din Ascot* etc.

³⁵ Suflul epic al lui Leblanc este foarte scurt, talentul, destul de modest, simțul estetic - slab, iar cel etic - alterat. Rezultă: cvasi-rebuturi literare.

³⁶ Gen Paul Kenny, *Coplan nu iartă*...Mai rău decât atât - firește că există (oricând!), dar nu ne permitem să cităm.

³⁷ Anthony Burgess, *Monstrul care fumează pipă*, în vol. antologic *Clasicii romanului polițist*, Iași, 1990, nr. 2, p. 169.

³⁸ G.K.Chesterton, *Pașii ciudați*, în vol. *Înspăimântătoarele aventuri ale maiorului Brown*, EPL, Buc., 1966, p. 47.

³⁹ Idem, *Cele trei unelte ale morții*, finalul, de la p. 178.

⁴⁰ Idem, *Chipul de pe țință*, p. 283.

⁴¹ Idem, *Cea mai sinistru crimă din lume*, p. 265.

⁴² G.K.Chesterton, *Ciocanul lui Dumnezeu*, în vol. *Înspăimântătoarele aventuri ale maiorului Brown*, ELU, Buc., 1966, pp. 142-143

⁴³ Raymond Chandler a scris șapte romane și 23 de povestiri (au fost traduse, în românește, din câte știm, până la ora aceasta, 6 romane și un volum masiv cu 8 povestiri: *Somnul de veci, Sora cea mică, Fereastra de sus, Adio, frumoasa mea, Avantaj...Marlowe* și *Rămas bun pentru vecie* - iar volumul de povestiri se intitulează *Ucișag în ploaie*).

⁴⁴ "Are vârsta inițierii", cum observă, cu deosebită finețe, Liviu Papuc, în volumul antologic *Clasicii romanului polițist*, Iași, 2/1990, p.160: "[Detectivul] nu poate iubi (iubirea presupune un viitor, iar el trăiește în prezent), nu poate întineri (este deja inițiat), nu poate îmbătrâni (căci n-a fost niciodată tânăr), nu poate trăi (viața cere repaos, continuitate, iar el este într-o veșnică mișcare), nu poate muri (pentru că n-a trăit încă). Menirea sa e să ispășească perpetuu o vină pe care o recepționează ca și cum el însuși ar fi comis-o."

⁴⁵ E posibil ca numele lui să nu fie atât de inofensiv, ci ales cu tâlc: e omonimul dramaturgului englez (Christopher Marlowe, 1564-1593), eternul resemnat, bănuțat a fi etern nedreptățit și furat(?) de Shakespeare-cel-în-vogă...

⁴⁶ Raymond Chandler, *Rămas bun pentru vecie*, Enigma Z, Buc., 1993, p. 100.

⁴⁷ Idem, p. 337.

⁴⁸ Idem, p. 68.

⁴⁹ Rețeta acestei societăți o experimentăm, din plin, astăzi, și noi, românii. Se putea altfel, oare?

⁵⁰ Raymond Chandler, *Rămas bun pentru vecie*, Enigma Z, Buc., 1993, p.316

⁵¹ Idem, p. 331.

⁵² Idem, p. 278.

⁵³ Raymond Chandler, *Sora cea mică*, Datina, Buc, 1991, p. 81

⁵⁴ Raymond Chandler, *Rămas bun pentru vecie*, Enigma Z, București, 1993, p. 275.

⁵⁵ Idem, p. 353.

⁵⁶ Ibidem.

⁵⁷ Și, tot cam pe-atunci, se citea ("furibund") un obscur roman "policier" de colecție - *Beladona*...

(urmărire din pag. 4)

noastre! "**Deșteaptă-te, omule!**" - ... sau, dacă istoria rămâne un dat implacabil, "**samsaric-renăscător**" - "**NAȘTERE-MOARTE-RENAȘTERE**" (de fapt, stimulat de forțe ocult-infernale terestre, să renască și să prolifereze și să se fortifice - aparent... întru veșniciei!) care trebuie judecat în toată complexitatea lui și "la rece": "**Sculați, voi, oropsiți ai vieții**" ...și ai destinului impus de alții, mereu de alții...și nu mai... "**vegetați blandianic!**"

...Altfel...ia ascultați ce scrie autorul, pe Coperta a IV-a: "...addig kell utni az olahot a mig var csepeg csontjabal..." (ADICĂ): "...valahul trebuie atâta bătut, până îi curge sânge din ciolan...".

Mda. Chiar așa! De **AICI** încolo (dacă nu vom fi atenți) va începe, prin Tragedia Uitării - **Tragedia neamului și a omenirii - ...Călăii lumii (mereu... "re-născuți!")** abia așteaptă!!!

¹ -Dan Sandu, *Amintiri din Samsara*, Editura Ateneului Scriitorilor, Bacău, 2011.

² - "**Oana Orlea, născută Maria-Ioana (Oana) Cantacuzino** (născută la 21 aprilie 1936, România), este scriitoare și fostă deținută politică, aflată în exil în Franța, unde locuiește din anul 1980. Oana Orlea este pseudonimul literar al Mariei-Ioana Cantacuzino, fiica aviatorului legendar Constantin "Băzu" Cantacuzino și a Ancăi Diamandy. Este nepoata prin alianță a lui George Enescu și legatara sa testamentară. În 1952, la numai 16 ani, ca elevă în clasa a X-a, este arestată și condamnată la patru ani de închisoare, sub acuzația de complot și acțiune subversivă împotriva statului, pentru că a distribuit manifeste anticomuniste și execută pedeapsa de închisoare până în 1954. În această perioadă fost deținută la Văcărești, la Jilava, într-un lagăr de muncă la Pipera, în croitoria pușcării Târgșor, în pușcăria de la Mislea, la Malmaison etc. În timp ce Oana se afla în închisoare, George Enescu este invitat de primul ministru Petru Groza să susțină un concert la București. Enescu respinge această invitație atâta vreme cât Oana nu va fi eliberată de acest regim. După ce a ieșit din închisoare, nu i s-a permis să-și continue studiile și a trebuit să-și câștige existența ca sudor pe șantier, ca taxator de autobuz, să spele pe cap clientele unui coafor. A fost mereu supravegheată de Securitate și, în 1960, a fost arestată din nou pentru câteva luni în procesul atacării furgonului de bani al BNR. În perioada de relativă deschidere din a doua parte a anilor '60, Ioana Cantacuzino a reușit să publice șapte cărți - proze scurte și romane - sub pseudonimul Oana Orlea. În anul 1980 se stabilește în Franța. Cele îndurate în închisoare au ajutat-o să scrie o carte autobiografică despre tinerețea sa furată publicată la Editions Seuil, din Paris. Ea își semnează cărțile cu numele său de căsătorie, Oana Orlea" - cf. Orlea, Oana, "**la-ți boarfele și mișcă!!**" - interviu realizat de Mariana Marin, Editura Cartea Românească, București și cf. [wikipedia](https://ro.wikipedia.org/wiki/Oana_Orlea).

Biblioteca „V.A. Urechia”

Biblioteca „V.A. Urechia”

BOEMA

Galati, cod 800010, Str. Al. I. Cuza, Nr. 47s, Bloc Cristal, Sc. 2, Ap. 4

Telefon: 0726 337376, 0356 800313

Email: boema@inforapart.ro, inforapart@yahoo.com

Web site: www.boema.inforapart.ro